

Obsah

Úvod	3
1 Vymezení základních pojmů.....	5
Municipalita	5
Vojenský útvar.....	6
Externality.....	7
Dislokace, redislokace	8
Individuální a celková poptávka.....	9
Multiplikační efekt	9
2 Vývoj a současný stav územního a personálního uspořádání armády (reforma).	10
2.1 Transformace armády v České republice v letech 1989 - 2001	12
2.1.1 Vývoj v letech 1989 - 1992.....	13
2.1.2 Období před vstupem ČR do NATO (roky 1993 až 1999).....	14
2.1.3 Období po vstupu ČR do NATO	16
2.2 Dislokace a redislokace AČR na území ČR.....	19
2.3 Redukce počtů lidských zdrojů AČR.....	23
Dílčí závěr.....	25
3 Dopady zrušení vojenské posádky na municipální ekonomiku	27
3.1 Municipální ekonomika a demografická struktura obyvatelstva	28
3.1.1 Prostorový pohyb obyvatelstva a jeho základní typy	29
3.1.2 Struktura obyvatelstva	31
3.1.3 Změny v tržní poptávce	32
3.2 Ekonomické dopady.....	33
3.2.1 Rozpočtové určení daně ze závislé činnosti	34
3.2.2 Kupní síla obyvatelstva (poptávka)	37
3.2.3 Nezaměstnanost	39
3.3 Neekonomické dopady.....	40

3. 3. 1 Problematika hospodaření s nemovitým majetkem	40
3. 3. 2 Bytová problematika.....	41
3. 3. 3 Externality.....	42
3. 3. 4 Ostatní neekonomické dopady	43
Dílčí závěr	43
4 Analýza prospěšnosti existence armády pro obec (město) na základě sběru dat	45
Dílčí závěr	55
5 Případová studie vlivu zrušení posádky na municipalitu (Kroměříž)	56
5. 1 Změna výnosu daně z příjmů ze závislé činnosti města Kroměříž v důsledku zrušení posádky.....	56
5. 1. 1 Varianta A.....	57
5. 1. 2 Varianta B.....	60
5. 2 Model pro vyčíslení ztráty na objemu platových prostředků v obci Kroměříž.....	61
Dílčí závěr	65
Závěr	66

Úvod

V průběhu devadesátých let (1990 – 1999) se postupně měnila strategie obrany České republiky. Předchozí koncepce předpokládala přesně definovaného nepřítele. Roky 1989 až 2001 se vyznačují mnohem složitějším mezinárodním bezpečnostním prostředím, kde mohou hrozby a rizika, přijít z několika směrů a mohou být různého charakteru, často i ne ryze vojenského.

Ještě před rokem 1989 se ve Vídni jednalo, v souvislosti s celosvětovým trendem, o návrhu snížit počty výzbroje a techniky. Realizace tohoto procesu však započala ještě před přijetím rozhodnutí v roce 1994. Listopadové změny v roce 1989 přinesly do tohoto procesu novou dynamiku a tehdy ještě ČSA odstartovala program týkající se celkové reorganizace a redislokace svých složek. Tento proces byl částečně zkomplikován událostmi, které se týkaly rozdělení tehdejší ČSFR na dva samostatné státy k 1. 1. roku 1993.

Dalším důležitým faktorem reorganizace byla vzrůstající důležitost krizového managementu, který se v průběhu let postupně, a to i díky vlivu přírodních podmínek, stával úkolem č. 1. Poslední měsíce roku 2001 však ukázaly mezinárodní prostředí natolik proměnlivým a zranitelným, že omezení bezpečnostních rizik, ať již se jedná o rizika vojenská či nevojenská, se stává neustále složitější.

Nové požadavky si vynucují i restrukturalizaci stávajícího zřízení armády, která směřuje k plné profesionalizaci a vyšší operabilitě. Filozofie reformy spočívá ve změně dosavadních principů v oblasti sociální, ekonomické, řídicí a organizační. Cílem reformy je dosáhnout toho, aby armáda byla kompaktní, vnitřně vyváženou a efektivní součástí aliančních sil, schopnou plnit úkoly v celém

spektru operací a v celém zájmovém prostoru NATO. Celková restrukturalizace, prováděná snižováním počtu zbraní a materiálu, ale také vojáků z povolání a občanských zaměstnanců, s sebou nutně nese, nejen z hlediska dotčených osob, ale také z hlediska obcí, měst a regionů, značné množství problémů.¹

Tato diplomová práce není zaměřena na často diskutovanou sociální a personální stránku v armádní struktuře, ani na efektivitu probíhající transformace. Hlavními řešenými problémy jsou sociální a ekonomické dopady ve městech, v nichž došlo nebo dochází k rušení posádky. V první kapitole je uvedeno několik základních pojmů s nimiž je v práci operováno. Druhá část se věnuje probíhající reformě a redukci armády, která je s ní spojena. Ve třetí části jsou vyjmenovány a stručně popsány některé konkrétní dopady, které se mohou při rušení posádek vyskytnout. Dotazníku, jenž byl pro potřeby této práce zpracován a vyhodnocen, je věnována čtvrtá kapitola. Poslední, pátá kapitola je případovou studií situovanou do města Kroměříž.

Cílem celé diplomové práce je provedení analýzy dopadů rušení vojenské součásti ve vztahu k jejímu okolí (municipální ekonomika). Na konkrétním případě ukázat hlavní relevantní ekonomické a neekonomické dopady změn v dislokaci vojenských součástí na ekonomiku obce či města. Dále se zaměřit na analýzu vývoje rušení vojenských součástí za uplynulé období (důvody a statistiky) a analýzu prospěšnosti existence armády pro obec či město. Dílčím cílem práce bude provedení sběru dat mezi starosty obcí a měst, v jejichž blízkosti došlo ke změnám v rozmístění vojenských součástí.

¹ Internetové stránky AČR [www.army.cz/reforma]

1 Vymezení základních pojmů

První, úvodní kapitola objasňuje několik základních pojmů používaných v této diplomové práci. Jejich vysvětlení je důležité pro pochopení některých základních vztahů, které jsou popisovány v teoretické a později také v praktické části diplomové práce. Řada z nich je často používána, aniž by byl znám jejich pravý obsah. Aby nedocházelo v průběhu textu k nějakým nesrovnalostem, je třeba definovat alespoň tyto pojmy: *municipalita*, *vojenský útvar*, *externality*, *dislokace*, *redislokace*, *multiplikační efekt*, *individuální a celková poptávka*.

Municipalita

Tento pojem není v našem právním řádu dosud zahrnut. Přesto se běžně používá a je s ním pracováno. Samotné slovo vzniklo z latinských výrazů *munus* (povinnost nebo úřad) a *capere* (převzít, přejímat úřední funkci). Výraz *municipalita* potom znamená: městská samospráva, popř. samosprávné orgány jednotlivých územněsprávních jednotek, zejména jako subjekty majetkoprávních vztahů.

Také anglický jazyk s tímto pojmem běžně pracuje. Výrazy jako *municipal* (městský, obecní, samosprávné, komunální, zemský), *municipal corporation* (obecní úřad, městská ústava), *municipal government* (místní samospráva), *municipality* (město se samosprávou, městský úřad, municipalita, magistrát) atd. se v anglickém odborném textu vyskytují dosti často.

Po implikaci do českého prostředí si lze pod tímto pojmem představit územně samosprávný celek (obec, kraj, ...), který je spravován příslušným orgánem místní správy.²

Obec – Obec je definována zákonem č. 128/2000 Sb. *o obcích*, jako základní územně samosprávné společenství občanů, tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

Město – Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Kraj - Kraj je vyšší územní samosprávný celek (viz zákon č. 347/1997 Sb.), je veřejnoprávní korporací, právnickou osobou, která může mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Kraj bude samostatně spravovat a rozhodovat veřejné záležitosti regionálního významu, a to v rozsahu vymezeném tímto zákonem. Za tímto účelem se zřizují zejména tyto orgány kraje: zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad.

Vojenský útvar

² *Akademický slovník cizích slov, Academia Praha 1995,*
Stručný etymologický slovník jazyka českého, SPN Praha 1978,
Velký anglicko-český slovník, Academia Praha 1992,

Vojenský útvar je samostatná bojová nebo výcviková součást ozbrojených sil s vlastním názvem, popřípadě s propůjčeným čestným nebo historickým názvem, číselným označením a místem stáje dislokace.

Externality

Externalita je činnost, která kladně nebo záporně ovlivňuje jiné subjekty, aniž tyto za ni musí platit nebo jsou za ni odškodňovány. V textu se můžeme často setkat i s jinými druhy jejich pojmenování jako např. *efekty přelévání, vnější efekty, či efekty sousedství*.

Externality vznikají tehdy, když se soukromé náklady nebo přínosy neshodují s náklady nebo přínosy celé společnosti. Problémem externalit se zabývá *Coaseho teorém*, ve kterém se řeší především situace, kdy subjekt je v důsledku působení externalit nějakým způsobem poškozován a cítí potřebu odškodnění. Důležité je striktní rozdělení vlastnických práv a dobrá struktura zákonů, ale ony samy o sobě ještě nejsou zárukou společensky prospěšného vyřešení problému externalit. Další podmínkou je, že transakční náklady nutné k vyjednávání mezi subjekty jsou nulové (zanedbatelné v poměru k nákladům).

Problém tkví především v určování základních ekonomických veličin. Zlaté pravidlo maximalizace zisku se obecně určuje podle vztahu $MR = MC$. Obtíž však nastává v situaci, kdy nějakou činností vzniknou dodatečné náklady, ale těm neodpovídají žádné dodatečné příjmy (nebo naopak). Trh není schopen určit optimální volbu, podle které by se měl řídit. Neumí ocenit (není jasné kdo a kolik přesně získává a ztrácí) a tudíž nedokáže regulovat důsledky selhání.

Externality pomáhá řešit stát (přijímání různých ekologických zákonů, atd.). Na úrovni konkrétních subjektů jsou externality řešeny pomocí domluvy nebo prostřednictvím soudu.

Ekonomická teorie rozlišuje dva druhy externalit:

- a) *Pozitivní externality* – svou existencí přinášejí okolním subjektům prospěch. Např. včelař přináší kladnou externalitu majiteli sousedního sadu a naopak sad přináší pozitivní externalitu včelaři (z více stromů v sadu se může produkovat více medu).

- b) *Negativní externality* – jsou škodlivé efekty vznikající činností jednotlivých subjektů, které se přenášejí na subjekty ostatní. Příkladem může být, v minulosti často známý jev, podnik, který znečišťuje vzduch. Uvaluje tím negativní externalitu na všechny jednotlivce, kteří vzduch dýchají. Přitom nelze přesně určit míru zavinění podniku na podlomeném zdraví jednotlivce.

Dislokace, redislokace

Dislokací je rozuměno rozmístění, rozložení podle potřeby, účelovosti a hospodárnosti. Redislokace znamená změnu dislokace.

Individuální a celková poptávka

Spotřebitelská neboli individuální poptávka je formou projevu potřeb spotřebitele na trhu po zboží a službách. Modifikuje se vlivem subjektivních psychologických a sociologických činitelů a dalších mimoekonomických vlivů. Celková poptávka (makroekonomy nazývaná též agregátní) je pak souborem poptávek individuálních.

Multiplikační efekt

Jedná se o proces, kdy změna jedné ekonomické veličiny (např. investice, vývoz ...) vyvolá během dané doby násobnou změnu jiné veličiny (důchod ...).

V souvislosti s multiplikačním efektem lze zmínit *multiplikační ekonomickou bázi*. Ta je vnímána jako typ regionálního multiplikátoru, který odhaluje účinky změn *ekonomické báze* (ty ekonomické aktivity, jejichž růst a rozvoj řadíme mezi determinanty ekonomického růstu města nebo regionu) dané oblasti na celkovou ekonomickou aktivitu této oblasti.³

³ Samuelson P. A., Nordhaus W. D. *Ekonomie* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995. ISBN 80-205-0494 s. 149-155, 661, 965

2 Vývoj a současný stav územního a personálního uspořádání armády (reforma).

Armáda, jako specifická organizační složka státu, je svým rozmístěním a početností lidských zdrojů podřízena druhu a intenzitě možného ohrožení státu. Její celková velikost je samozřejmě také ovlivněna ekonomickou situací jednotlivého státu.

Jiné potřeby zabezpečování obrany byly za tzv. první republiky, jiné po druhé světové válce. Deset let po druhé světové válce byla obranná strategie tehdejšího Československa vytvářena v duchu Varšavské smlouvy, kterou naše republika podepsala v roce 1955.

Po roce 1990, tedy po pádu „sovětského bloku“, si náš stát budoval postupně novou obrannou strategii. Otevření hranic na západ předznamenalo nové formy mezistátní spolupráce. Důležitým a podstatným prvkem byl přechod na tržní podmínky, které běžně fungují ve vyspělých státech světa. Tím, že se Česká republika uvolnila pro mezinárodní obchod, i když některá odvětví se svými komoditami byla po jistou dobu od uvolnění ještě chráněna, se nutně musela přizpůsobit běžně panujícím podmínkám.

Právě tyto nové tržní podmínky si vynutily změnu pohledu na zabezpečování obrany. A tak, i když prvotní účel, tedy zajištění obrany státu (*§ 1 zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky definuje obranu státu jako souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před*

vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému.), byl sledován v každém období, pohled nasměrovaný ke způsobu jeho dosahování se postupem času měnil.

Určitou nekonceptnost, která v armádě panovala v devadesátých letech minulého století můžeme přičíst častému střídání ministrů obrany, jejichž působení bylo téměř vždy tak krátké, že nedokázali dostatečně realizovat své vize (pro bližší ilustrativní pohled uvádím chronologický přehled jejich politického působení v tabulce 1).

Tabulka 1 *Ministři obrany Československé federativní a České republiky v letech 1989 až současnost.*

<i>Ministr obrany</i>	<i>Počátek činnosti</i>	<i>Ukončení činnosti</i>
arm. gen. Ing. Vacek Miroslav	28. 12. 1989	17. 10. 1990
PhDr. Dobrovský Luboš	18. 10. 1990	1. 7. 1992
Ing. Andrejčák Imrich	2. 7. 1992	31. 12. 1992
Doc. Ing. Baudyš Antonín, CSc.	1. 1. 1993	21. 9. 1994
RNDr. Holář Vilém	22. 9. 1994	4. 7. 1996
JUDr. Výborný Miloslav	4. 7. 1996	2. 1. 1998
RNDr. Lobkowicz Michal	2. 1. 1998	21. 7. 1998
RNDr. Vetchý Vladimír, CSc.	22. 7. 1998	3. 5. 1998
Ing. Tvrdík Jaroslav	4. 5. 2001	

pramen: Internetové stránky ministerstva obrany [<http://www.army.cz>]

Přesto, stejně jako celá společnost, i armáda prošla postupným procesem transformace. Tento proces v sobě mimo jiné zahrnoval různé pohledy na dislokaci armády jako celku. Postupně tak krystalizovala jednotná představa o budoucím uspořádání armády založené na její plné profesionalizaci a značném zeštíhlení.

Cílem této kapitoly by mělo být přiblížení procesu transformace a pomocí tabulek a grafů potvrzení jejího postupného naplňování. Dále pak shrnutí několika nejdůležitějších období v průběhu transformace, kdy se měnila jak podoba armády, tak také její poloha na území naší republiky.

2. 1 Transformace armády v České republice v letech 1989 - 2001

AČR vznikla rozdělením Československé armády dne 1. 1. 1993, i když počátky reorganizačních změn se datují rokem 1990. Přesněji byla zřízena zákonem České národní rady ze dne 21. 12. 1992 "O AČR a o změnách a doplnění některých souvisejících předpisů". V obecné rovině vyplývá postavení armády v českém politickém systému ze znění příslušných ustanovení Ústavy České republiky ve znění zákona č. 1/1993 Sb.

Vznikem AČR začíná poměrně složité období jejího politického i vojenského transformování na armádu mladého demokratického státu. Počáteční rok její existence byl výrazně poznamenán prvky koncepční kontinuity s bývalou armádou federálního státu. První koncepční představy o armádě nově vzniklého českého státu předpokládaly pokračovat v práci na modelu její profesionalizace, reorganizace, redislokace podle požadavku efektivního zabezpečení vojenské obrany teritoria státu a redukce početních stavů na základě principu rozumné obranné dostatečnosti.

Vývoj armády v devadesátých letech byl ovlivněn mnoha faktory. Některé z nich byly závažné natolik, že výrazným způsobem ovlivnily chod a podobu

celé organizace. Především vstup naší republiky do sil Severoatlantické aliance byl velkým mezníkem k novému přístupu v zabezpečování obrany.

2. 1. 1 Vývoj v letech 1989 - 1992

Pro toto období je charakteristický velký vnitropolitický tlak na armádu, vedoucí až ke zpochybňování její účelnosti. V důsledku rozdělení státu dochází k rozdělení ozbrojených sil. Značná část materiálu a techniky byla přesouvána na Slovensko. V této době se též začíná redukce početních stavů. Území státu opouštějí cizí ozbrojené síly (především z bývalé SSSR). Struktura musí být změněna včetně provedení personálních změn bez ohrožení funkčnosti. Je zahájena vlastně “vynucená” reorganizace. Hledá se postavení ozbrojených sil a bezpečnostní doktrína.

Prudký pokles reálného finančního ocenění a s tím související ztráta zájmu vojenského povolání pokračuje a stává se bolestnou realitou. Celková prestiž armády je v těchto letech na opravdu podprůměrné úrovni a čelí drtivé kritice ze stran veřejnosti.

Přes veškeré problémy zůstávají ozbrojené síly bojeschopné. A postupně dochází k formulaci nejdůležitějších úkolů pro příští roky výstavby armády. Dne 15. prosince 1992 projednalo kolegium MO stav plnění úkolů organizačních, mobilizačních a dislokačních změn v Československé armádě v roce 1992. Kolegium přijalo závěr, že organizační, mobilizační a dislokační změny v Čs. armádě byly v roce 1992 splněny ve stanoveném rozsahu. V jejich rámci bylo reorganizováno 402 útvarů, zrušeno 570 útvarů, redислоkováno 115 útvarů a nově vytvořeno 284 útvarů.⁴

⁴ rozkaz MO ČSFR č. 56 z 16. prosince 1992

2. 1. 2 Období před vstupem ČR do NATO (roky 1993 až 1999)

AČR byla zřízena zákonem České národní č. 15/1993 Sb., se změnami a doplňky některých souvisejících zákonů. Souběžně byla v tomtéž období zpracována Koncepce výstavby AČR do roku 1996. Tato koncepce předpokládala, že ČR bude mít v roce 1995 malou armádu v počtu 65 000 osob, která se bude svým pojetím a kvalitou postupně přibližovat armádám vyspělých západoevropských zemí a bude schopna integrace do vojenských struktur NATO.

Koncepci výstavby AČR z let 1993 – 1995 shrnuje následující tabulka.

Tabulka 2 *Přehled organizačních změn svazků, útvarů a zařízení v rámci transformace AČR (roky 1993, 1994 a 1995)*

Rok	Nově vytvořeno	Zrušeno	Reorganizováno	Redislokováno
1993	38	100	159	11
1994	188	175	159	61
1995	59	112	221	9
Celkem	285	387	539	81

pramen: Dluhoš, J. Úkoly AČR koncem devadesátých let a po nich (přednáška). [Oddělení personální politiky MO ČR, Praha 1996, příloha č. 4]

Z tabulky je patrné, že proces zeštíhlování se postupně dařilo naplňovat. Zrušených složek bylo v konečném důsledku o 102 více nežli nově vytvořených.

V průběhu let probíhá reorganizace AČR. Pokračuje tlak na snižování finančních prostředků, jsou opouštěny tradiční vojenské posádky. AČR je pozitivně hodnocena za pomoc a schopnosti, které prokázala při řešení

nevojenských ohrožení na Moravě. Pokračuje se na přepracování branné legislativy.

K dosažení věrohodné schopnosti eliminace rizik a ohrožení bezpečnosti České republiky je zahájen proces členění AČR z hlediska operačního použití na síly okamžité reakce (SOR), síly rychlé reakce (SRR) a hlavní obranné síly (HOS), z hlediska struktury na pozemní vojsko, vzdušné síly, vojsko územní obrany a logistiku.

U pozemního vojska se předpokládá doplnění mírových počtů osob, zbraňových systémů a bojové techniky. V SOR a SRR snížením počtu brigád. Ve vzdušných silách je zamýšleno zvýšení naplněnosti bojových útvarů osobami, snížením počtu leteckých základen a protiletadlových raketových brigád a pluků.

Je téměř jisté, že normy platné pro bojovou a mobilizační pohotovost se budou postupně měnit jak pod vlivem nedostatku finančních prostředků, tak i s ohledem na reorganizaci AČR. Jsou studována a transformována dosažitelná vojenská doporučení NATO do podmínek AČR a vytvářeny nové mobilizační prvky (výcvikové mobilizační základny, mobilizační základny a mobilizační střediska), prodlužovány doby pohotovosti a snižovány počty zařazených osob v normách dosažitelnosti.

Pro mobilizaci v mírovém stavu je navrhována aktivace mobilizované armády v rozsahu do dvojnásobku mírových počtů. Pro případ signálů nasvědčujících nebezpečí výrazného zhoršení bezpečnostní situace se předpokládá dosáhnout takové připravenosti a smluvního zajištění schopností státu, které by umožnilo během 1,5-2 let vytvořit válečnou armádu v rozsahu čtyřnásobku mírových počtů AČR.

Rozvinutí AČR na válečnou strukturu a počty se nadále předpokládá zajišťovat mobilizací, kterou by v souladu s platnými příslušnými zákony prováděly její stanovené mírové organizační struktury a na její realizaci by se podílely v rozsahu své působnosti orgány státní správy, samosprávy a právnické osoby. Stávající zákonné normy však nepostihují dynamičnost vývoje, a proto zastarávají, a tlak na jejich přepracování sílí, novelizace je však blokována určitou vnitropolitickou nestabilitou v ČR.

2. 1. 3 Období po vstupu ČR do NATO

Asi nejdůležitějším mezníkem devadesátých let je rok 1999, kdy naše republika byla společně s Polskem a Maďarskem přijata do struktur NATO. Tímto přijetím se výrazným způsobem změnil přístup k zabezpečování obrany naší republiky. Základní poslání armády však zůstalo zachováno a tak i suverenita v rozhodnutích týkajících se úkolů výstavby a výcviku se větším způsobem nezměnila.

I když se NATO se svou dlouholetou historií jeví jako poměrně stabilní aliance, nikde není psáno, že přetrvá věčnost. Armáda každého státu se vyvíjí samostatně s tím, že se jednotlivé státy uvnitř aliance pouze snaží o zvýšení efektivity v rámci této organizace jako celku. Postupně tak v některých oblastech dochází k procesům standardizace a unifikace. Tento „samostatný“ vývoj klade nároky na přijímání vlastních rozhodnutí týkajících se budoucnosti a postupného rozvoje (co se týče kvality) armády.

Toto zatím poslední období je charakterizováno pokračující reorganizací AČR, praktickým zapojením ČR do struktur NATO a z toho vyplývající úkoly pro AČR. Je přijata nová branná legislativa, intenzivně prováděna jazyková příprava

příslušníků ozbrojených sil, jsou zahájeny modernizační programy, v praxi je realizován zákon ochraně utajovaných skutečností, pokračuje plnění úkolů mírových operací a jsou plně přejímána vojenská doporučení a standardy NATO (normy STANAG).

Snahou MO je postupně přetvořit ozbrojené síly na komplexní adaptabilní ozbrojené síly, které se vyznačují menším počtem sil a prostředků, vysokou finanční náročností výzbroje, připraveností a provozuschopností techniky, pružností a přizpůsobivostí v celém spektru možných konfliktů.

Vyčlenění SOR a SRR pro alianční spolupráci a následná schopnost HOS státu spolupůsobit v aliančním uskupení i mimo území státu je rozhodující změnou v pojetí obranné doktríny státu. Přijetím ČR do NATO se tato povinnost (podílet se na eliminaci ohrožení kteréhokoli ze států Aliance) stává aktuální.

K plnění tohoto úkolu jsou v rámci jednání mezi ČR a NATO definovány síly a prostředky státu, vyčleněné a připravované k plnění závazků alianční povahy. Rozsah těchto sil je průběžně upřesňován vzájemnými dohodami v rámci procesu obranného plánování, plánování cílů sil a dotazníku obranného plánování.

K významným charakteristikám moderních ozbrojených sil patří, jak jsem již uvedl, jejich pružnost a využitelnost v celém spektru krizových situací. V souladu s těmito požadavky je dokončeno členění AČR z hlediska operačního použití na SOR, SRR a HOS. Z hlediska struktury se člení na pozemní síly, vzdušné síly, síly územní obrany a podpůrné složky.

V silách územní obrany jsou ponechávány prvky pod národním velením, které jsou orientovány na plnění úkolů v zázemí s důrazem na jeho ochranu a ostrahu.

Ministerstvo obrany je rozhodujícím orgánem pro zabezpečení obrany státu, jeho součástí je Generální štáb AČR. Struktura je postavena v souladu se standardy NATO.

V oblasti ekonomické jsou respektovány předpokládané rozpočtové zdroje jako omezující podmínka. Podíl výdajů na obranu se v druhé polovině devadesátých let postupně navyšoval. Dnes tvoří 2,2 % HDP a nejméně do roku 2005 je s touto výší předběžně kalkulováno.

Na základě přijatých zákonů jsou přepracovávány interní normativní akty. Oblast bojové a mobilizační pohotovost AČR je zabezpečována, a to i v podmínkách přímého dopadu opakujících se reorganizačních změn. Ozbrojené síly jsou bojeschopné, některé útvary pouze s omezením.

Rozvinutí ozbrojených sil ČR na válečnou strukturu a počty se předpokládá zajišťovat mobilizací, v souladu s platnými příslušnými zákony. Pojetí mobilizace ozbrojených sil ČR se všeobecně vztahuje k vybudování konvenční síly, která je reakcí na vnější hrozbu a zajišťuje podporu cílů národní bezpečnosti ČR. Pokrok v technologiích a zapojení do aliančních sil umožňuje varování ještě před vybudováním konvenčních sil. Takto získaný čas dovoluje adekvátní reakce a konvenční mírové síly jsou udržovány na úrovni, která je nezbytná pro všeobecnou mobilizaci nebo vybudování potřebných sil v době, kdy budou potřebné.

I přes pokračující změny v povaze konvenčního konfliktu se však ukazuje, že je prozíravé udržovat jistou "mobilizační schopnost" nad úrovní výrobní kapacity ekonomiky ČR v době míru. Tato schopnost, zajišťovaná opatřeními obranného plánování, poskytuje ČR možnost rychleji mobilizovat a dosáhnout během kratší doby vyššího podílu vojenské schopnosti ozbrojených sil ČR nezbytného u

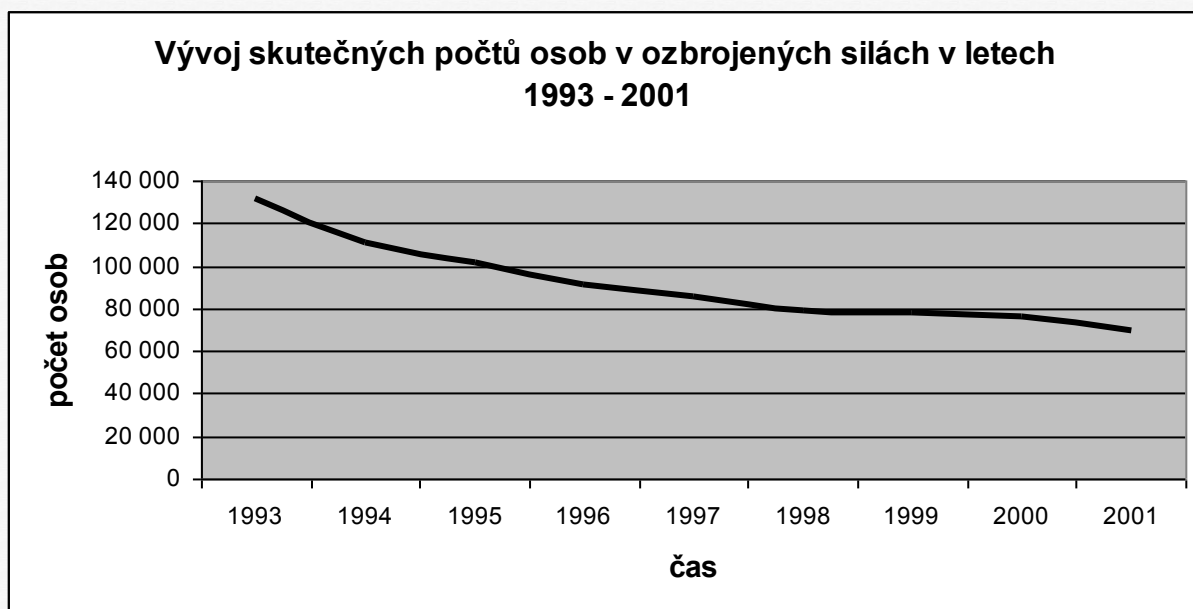
každého člena NATO. Zmíněná opatření však vyvolávají ekonomický problém, protože během doby, kdy nejsou “mobilizační schopnosti” používány, vznikají podstatné náklady. Na druhé straně však existence “mobilizační schopnosti” snižuje skutečné náklady vyvolané v době mobilizace.

Ekonomické otázky jsou tedy zásadním faktorem určujícím úroveň “mobilizační schopnosti” ČR, která dovoluje v rámci dané minimální varovné doby dosažení stanoveného zvýšení úrovně aktivních mírových sil s nejmenšími náklady.

2. 2 Dislokace a redislokace AČR na území ČR

Dislokace AČR je výsledkem postupného vývoje, mnohdy i historických souvislostí, nikoli cílevědomé činnosti směřující k optimálnímu cílovému stavu. V konečném důsledku představuje nadměrný rozsah infrastruktury a odčerpává nepřiměřené množství finančních prostředků na její údržbu, provoz a zabezpečení. AČR je rozmístěna přibližně ve 140 posádkách, jejichž umístění není v souladu s požadavkem na co nejefektivnější způsob zabezpečení každodenního života útvarů a jednotek. Infrastruktura je v převážné většině případů zastaralá, neodpovídá současným sociálním, ekologickým, ekonomickým a dalším požadavkům a nevytváří odpovídající podmínky pro zabezpečení profesionální armády.

V roce 1989 měla československá armáda 264 posádek, těsně po rozdělení státu jich zůstalo 186 a v roce 1999 už pouze 140. Koncem roku 2000 byla armáda dislokována již ve 139 posádkách, přičemž ve 105 byla vojska, ve 34 místech pouze administrativní budovy ÚVS a krom to ještě armáda využívá 38 samostatných vojenských objektů. Z této časové řady je zřejmé, že armáda během devadesátých let značně zeštíhlovala. Přednostně se opouštěly posádky, které byly neperspektivní jak z hlediska počtů a infrastruktury, tak i z důvodů zcela nové dislokace vojsk na území České republiky. Nejen počty posádek, ale úměrně tomu také počty osob, se postupně redukovaly (viz. graf 1).

**Graf 1 Vývoj skutečných počtů osob v ozbrojených silách
v letech 1993 - 2001⁵**

Dne 30. 4. 1997 schválil ministr obrany Miloslav Výborný další harmonogram reorganizačních, mobilizačních a redislokačních změn AČR. Bylo jednoznačně rozhodnuto, že počet útvarů by se měl ještě dále korigovat. V otázce redislokace bylo po provedené analýze stavu rozložení vojsk a materiálu zjištěno, že existuje velké množství posádek a objektů ne vždy efektivně využitých. Komise vedená zástupcem náčelníka generálního štábu generálmajorem Martínkem navštívila

⁵ Internetové stránky AČR: Reforma [www.army.cz/reforma]

všechny posádky, jichž se redislokace týkala a navrhla k realizaci tato redislokační opatření: zcela opustit 27 posádek, dalších 16 posádek opustit částečně a zcela uvolnit 10 samostatných objektů. Pro ilustraci uvádím jména těchto posádek a objektů v tabulce 3.

Tabulka 3 *Posádky a objekty uvolněné na základě rozhodnutí Komise ustavené ministrem obrany Miloslavem Výborným*

<i>Posádky zcela uvolněné</i>		
1. Adršpach	10. Kostelec n. O.	19. Stod
2. Bartošovice	11. Kutná Hora	20. Slaný
3. Břeclav	12. Líně	21. Sušice
4. Bzenec	13. Mikulovice	22. Terezín
5. Dobrá u F-M	14. Most	23. Val. Meziříčí
6. Dolní Bousov	15. Opatovice	24. Vlčí Hora
7. Holýšov	16. Polička	25. Vysoké Mýto
8. Chrást	17. Psáry	26. Unhošť
9. Jičín	18. Příbram	27. Znojmo
<i>Posádky částečně uvolněné</i>		
28. Brno	34. Karlovy Vary	40. Rakovník-Kněževs
29. Bystřice-Loukov	35. Kladno	41. Rožmitál
30. Č. Budějovice	36. Kolín	42. Rychnovek
31. Čáslav	37. Olomouc	43. Žatec-Dobříčany
32. Drhovice	38. Pardubice	
33. H. Králové	39. Praha	
<i>Zcela uvolněné samostatné objekty</i>		
44. Horákov	48. Neslovice	52. Rebešovice
45. Chropyně	49. Omice	53. Sv. Tomáš
46. Mikulášovice	50. Ořechov	
47. Mor. Budějovice	51. Přelíc	

pramen: *Vojáci odejdou z 27 měst a obcí! Praha: A REPORT, MO ČR – Agentura vojenských inf. a služeb MO, 11/97, ISSN 0862-7444, s. 5*

Významným pro dislokaci je samozřejmě geografický faktor; i když dnes již pozbývá takové důležitosti jakou měl ještě před několika desetiletími. Poměrně malý stát uprostřed Evropy, která byla vždy dějištěm nesčetných potyček o území, jehož se na tomto tzv. „starém kontinentě“ nedostávalo. Obklopen několika mocnostmi a po dlouhá léta považován za „nárazníkovou zónu“ mezi východem a západem.

Devadesátá léta náš stát vrhla do této Evropy a záleželo pouze na nás, jak si své vnitřní záležitosti uspořádáme (tuto větu je nutno brát samozřejmě s jistým odstupem).

Bylo by možná zajímavé shlédnout postupný vývoj rušení jednotlivých posádek na území naší republiky a vyslechnout si argumenty, které vedly k takovému a ne jinému počínání. Mé pokusy sehnat jakoukoli koncepci selhaly, a proto zde tento vývoj neuvádím.

Dislokace armády na území státu je odbornou záležitostí (rozhodnutí mohou být ovlivněna doporučeními zvnějšku, rozhodně však nemohou být našemu státu direktivně nucena). V konečném důsledku se však jedná o politické rozhodnutí. Je-li výše použito slova „politické“, pak z jednoho prostého důvodu. Rozmístění, jakož i celkové působení ozbrojených sil jako celku je podmíněno nejen bezpečnostními, nýbrž také ekonomickými, ekologickými, politickými a jinými zájmy. Samozřejmě se přihlíží k tomu, aby nově vzniknuvší útvary AČR byly podle možností přednostně v blízkosti výcvikových prostorů, aby byl co nejefektivněji zajištěn výcvik.

V další rovině lze vysledovat politické tlaky směřující tyto základny do oblastí s vysokou mírou nezaměstnanosti (severní Morava, severní Čechy), aby tak

podpořily rozvoj těchto i okolních regionů. Vzhledem k tomu, že přechod na plně profesionální armádu bude vyžadovat obnovu nebo výstavbu nemovité infrastruktury, může být počítáno s krátkodobým příznivým ekonomickým efektem v podobě zakázek pro stavební firmy. Dlouhodobý vliv pro zvolené regiony bude především v oživení poptávky prostřednictvím zvýšení kupní síly.

2. 3 Redukce počtů lidských zdrojů AČR

Celkový počet příslušníků AČR tvořil ke dni jejího vzniku 106 447 osob.⁶ Od té doby se toto číslo neustále snižovalo. Potřeba snížit počty zaměstnanců resortu obrany je dána především omezeným množstvím finančních prostředků. Další úbytek vojáků z povolání je dán Konceptí o rozvoji armády do roku 2004 s výhledem do roku 2009.

Doporučené cílové počty české armády pro mírové podmínky a doporučené rozdělení hlavních bojových prostředků jsou výsledkem práce příslušné koncepční skupiny při respektování limitů, daných pro Českou republiku dokumenty o evropské bezpečnosti a spolupráci. Konkrétní doporučené počty osob z roku 1993 nabízí tabulka 4.

⁶ Česká republika: Domov a vlast, Praha, MO - správa sociálního řízení, 1993 - s. 68

Tabulka 4 *Rozdělení limitu mírových počtů AČR (koncepce do roku 1996)*

Název součásti		mírové počty		
		vojáků	%	obč.zam.
Ministerstvo obrany (MO), Generální štáb GŠ)		850	1,3	600
Útvary a zařízení Vojenské policie		700	1,3	38
Vojenské obranné zpravodajství		192	0,3	7
Přímo podřízená zařízení:	MO (včetně voj. škol)	4 130	6,4	3 880
	GŠ	3 578	5,3	1 679
	Celkem	7 708	11,7	5 559
Zdravotnická služba		1200	1,8	1 905
Útvary a zařízení Ubytovací a stavební služby		150	0,2	5 800
Celkem		10 800	16,6	13 909
Pozemní vojsko		28 000	43,0	3 488
Letectvo		8 500	13,1	1 380
Protivzdušná obrana		12 000	18,5	842
Celkem		59 300	91,2	19 619
Týlové útvary a zařízení		1 450	2,2	2 900
Technické útvary a zařízení		3 740	5,8	4 500
Útvary a zařízení Ubytovací a stavební služby		10		19
Celkem logistika		5 200	8,0	7 419
CELKEM Armáda ČR		64 500	99,2	27 038
ZÁLOHA		500		

pramen: *Koncepce výstavby Armády ČR do roku 1996. Vojenské rozhledy, 1993, č. 7 - s. 10*

Tyto počty byly doporučovány na základě několika hledisek běžně přijímaných v západoevropských státech. Tato hlediska se vztahují v největší míře k počtu obyvatel a jeho demografickému vývoji. Doporučované počty vojáků české armády vycházely především z hlediska, kdy je určováno množství vojáků na 10 000 obyvatel. Podle tohoto hlediska se doporučované počty pohybovaly mezi 65 000 osob jako minimální hranicí a s uvažovanou možnou maximální hranicí nepřevyšující 80 000 osob.

Jaké byly skutečné a tabulkové počty zaměstnanců resortu obrany v letech 1990 a 1993 ukazují následující dvě tabulky.

Tabulka 5 *Tabulkové počty zaměstnanců resortu obrany (roky 1990 a 1993)*

<i>Stav k</i>	<i>Gen. a důstojníci</i>	<i>Praporčíci</i>	<i>Poddůstojníci</i>	<i>VZP</i>	<i>VZS</i>	<i>Voj. v čin. službě</i>	<i>OZ</i>	<i>Celkem</i>
1. 1. 1990	49 707	17 609	0	67 316	138 398	205 714	40 612	246 326
1. 1. 1993	34 710	12 754	161	47 625	67 494	115 119	31 425	146 544

pramen: TÓTH, M. Plán lidských zdrojů pro 6 cyklus SPPR, Oddělení personální politiky MO ČR, Praha 1999

Tabulka 6 *Skutečné počty zaměstnanců resortu obrany (rok 1990 a 1993)*

<i>Stav k</i>	<i>Gen. a důstojníci</i>	<i>Praporčíci</i>	<i>Poddůstojníci</i>	<i>VZP</i>	<i>VZS</i>	<i>Voj. v čin. službě</i>	<i>OZ</i>	<i>Celkem</i>
1. 1. 1990	41 517	18 162	1 535	61 214	144 398	205 612	37 710	243 312
1. 1. 1993	27 316	10 625	108	38 049	68 630	106 679	25 286	131 965

pramen: TÓTH, M. Plán lidských zdrojů pro 6 cyklus SPPR, Oddělení personální politiky MO ČR, Praha 1999

Z tabulek je patrné, že ani v jednom roce nebylo dosaženo plánovaného početního stavu armády. V roce 1990 se sice celkový počet plánu a reality přibližoval. Avšak v zásadě to bylo způsobeno nadměrným přijetím vojáků základní služby. Rok 1990 se ještě týkal bývalé československé armády, zatímco rok 1993 už pouze Armády České republiky (AČR). Přesto činilo naplnění počtu o sto tisíc osob menší armády větší problémy.

Dílčí závěr

V dnešní době se hovoří o tom, že reforma ozbrojených sil a její následná plná profesionalizace si vyžadují redukci posádek. V průběhu celých devadesátých let, ale i začátkem nového století byl naplňován tento cíl, takže mluvit o něm jako o něčem novém nelze. Obecná ekonomická teorie hovoří o tom, že by mělo být dosahováno maximálního efektu s minimálními vynaloženými náklady. Vztáhneme-li tuto definici na proces zabezpečování obrany bude jen velmi

složité počítat s nějakými reálnými hodnotami. Téměř nikdy nelze přesně definovat veškeré hrozby, kterých by se mohl konkrétní stát obávat. Dlouholetou zkušeností vedení stálých armád se postupně dospělo k několika základním poznatkům ohledně jejich velikosti vzhledem ke stálému obyvatelstvu. Česká republika nevyužívá pouze svých vlastních zkušeností, ale konzultuje a přebírá jejich spoustu od okolních států (především státy NATO). Už je téměř jisté, že na území republiky vznikne několik vojenských základen, které by měli zabezpečit vyšší efektivitu výcviku. Během následujících let tedy bude možné sledovat naplňování tohoto cíle a další vývoj, kterým se AČR bude dále ubírat. Tato kapitola si kladla za cíl popsat a potvrdit vývoj postupné redukce AČR. Dopady, které jsou průvodním jevem tohoto trendu, se zabývá následující kapitola.

3 Dopady zrušení vojenské posádky na municipální ekonomiku

S postupujícím procesem transformace je téměř jisté, že dosavadní opouštění některých posádek bude v nejbližší budoucnosti dále pokračovat. To s sebou samozřejmě ponese řadu problémů pro municipality, kterých se opouštění bude týkat. Zrušení vojenské posádky může mít například negativní vliv na růst nezaměstnanosti, pokles průměrného příjmu a s ním spojené snížení životní úrovně. Další dopady mohou vést ke snižování přírůstku obyvatelstva, který může mít za následek postupné snižování poptávky po službách a produktech, snižování počtu žáků ve školách a další navazující problémy.

Zrušení útvaru s sebou nese vždy jistá specifika. Každé zrušení přináší jiné druhy problémů. Tato rozdílnost plyne především z různých poměrů počtu zaměstnanců posádky na celkovém počtu pracovně aktivního obyvatelstva dané municipality. Dalšími důležitými faktory jsou: teritoriální umístění posádky, zaměření činnosti útvaru, druh prováděných náhradních programů, celkový charakter regionu a další.

Provázanost útvaru a jeho zaměstnanců s municipalitou je možné do jisté míry vysledovat z problémů, které s sebou přinese jeho zrušení. V této kapitole jsou řešeny jednotlivé dopady (ekonomické i neekonomické), které mohou v municipalitě stížené zrušením útvaru nastat.

3. 1 Municipální ekonomika a demografická struktura obyvatelstva

Ještě nežli přistoupíme k samotnému rozboru ekonomických a neekonomických dopadů, je třeba se zmínit o velmi důležité oblasti, kterou je demografická struktura regionu. Ta je jedním z velmi důležitých faktorů při zkoumání rozvoje regionu.

Pozornost ekonomů k problematice rozdílu v sociálně ekonomickém rozvoji jednotlivých regionů se ve větší míře začala obracet až v souvislosti s celosvětovou hospodářskou krizí ve 30-tých letech a zejména po druhé světové válce. Tento zvýšený zájem o regionální problematiku byl vyvolán zkušeností, že předpoklad klasické ekonomické teorie o automatickém obnovování ekonomické rovnováhy, tedy i rovnováhy v rozvoji regionů není v praxi naplňován. Postupně se tedy začaly hledat způsoby, jak tyto rozdíly odstranit, či alespoň zmenšit.

Pro ekonomický rozvoj regionu má velký význam stabilizovaný přirozený demografický vývoj. Myslí se jím ustálený (pozdolný) přirozený přírůstek či úbytek obyvatel, neboť každá věková skupina obyvatelstva má specifické nároky na přítomnost určitých druhů zařízení v oblasti (předškolní zařízení, školy, pracovní příležitosti, zařízení sociální péče, zdravotnická zařízení atd.). V případě prudkých výkyvů pak dochází k tomu, že vybudovaná zařízení či pracovní příležitosti nestačí poptávce nebo tato zařízení nejsou dostatečně využívána a existuje převaha pracovních příležitostí nad nabídkou pracovních sil.

Touto problematikou se převážně zabývá *regionální politika*, která představuje soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů a nebo snížení negativních vlivů.

Samozřejmě ekonomická teorie nezná pouze příznivce regionální politiky. Tedy ty, jenž tvrdí, že tato politika je nezbytná. Jsou také její zarytí odpůrci a ty ji jako formu stabilizačního mechanismu striktně odmítají.

Nicméně v poslední době se v západní literatuře setkáváme s názorem, že by stát měl podporovat regiony při řešení ekonomických a sociálních důsledků omezování a redislokace armády. Ve směru kompenzace vojenské poptávky by mohlo působit i snižování daní, které by přispívalo k růstu osobní spotřeby obyvatel a tím i tzv. soukromé poptávky. Uvedeným způsobem by vznikaly i určité podněty pro rozšiřování výroby a zaměstnanosti.

3. 1. 1 Prostorový pohyb obyvatelstva a jeho základní typy

Pro prostorový pohyb obyvatelstva se asi nejčastěji používá pojem migrace. Chápat ji lze na mnoha úrovních např. mezistátní a vnitrostátní, mezi regionální a vnitro regionální atd. Migrace ovlivňuje jednak situaci samotného migranta a jeho rodiny a jednak sociálně-ekonomickou situaci jak v imigračním, tak v emigračním regionu. Migrace by se však neměla zaměřovat s pojmem mobilita. Zatímco mobilita obyvatelstva je chápána jako jeho dočasný pohyb, pojem migrace lze použít pouze při změně trvalého bydliště nebo při pravidelně se opakujícím pohybu (tzv. spádové obyvatelstvo). Dle směru pohybu obyvatelstva se migrace dělí na emigraci (vystěhování se) a imigraci (přistěhování se).

Pracovní migrace, tvořená spádovým obyvatelstvem, zahrnuje dojížděku a vyjížděku mezi bydlištěm a pracovištěm. Přičemž časové intervaly jsou u jednotlivců různé (např. denní, týdenní atd.). Pracovní migrace tvoří podstatnou součást sezónní migrace. Hlavní význam sledování těchto pohybů je dvojitý. Umožňují sledovat atraktivnost a zdroje pracovních sil jednotlivých hospodářských center a oblastí. Dále jsou významným zdrojem údajů pro projektování dopravní sítě (vzrůstá důležitost autobusové a vlakové přepravy, zkvalitnění silniční sítě, atd.) a mnoho dalších odvětví.

Klasická ekonomická teorie migrace spolu s prostorovým pohybem kapitálu očekává vyrovnávající účinky na mezi-regionální rozdíly v sociálně-ekonomické úrovni. Lze předpokládat, že emigrací nezaměstnaných z regionu se v tomto regionu sníží míra nezaměstnanosti a zároveň se v něm zvýší průměrné příjmy jako důsledek emigrace lidí s nižšími příjmy. Jde např. o lidi odkázané na podporu v nezaměstnanosti, která je vždy nižší než původní pracovní příjem.

Uvažujeme-li, že vojáci z povolání mají ve většině případů vyšší příjmy, než jaká je jejich průměrná výše v regionu, lze předpokládat, že s jejich odchodem z regionu se tato průměrná výše ještě více sníží. Toto jsou bezprostřední, krátkodobé účinky migrace, účinky negativní i pozitivní.

Dlouhodobé negativní důsledky migrace tkví především v odchodu lidí mladších věkových kategorií a lidí s vyšším vzděláním. Tímto odchodem dojde ke zhoršení kvalitativního charakteru regionálního trhu práce.

Vzhledem k tomu, že odliv obyvatel znamená vždy ještě hlubší depresi v rozvoji regionu (snížení poptávky po zboží a službách, snížení příjmů místních

rozpočtů, chátrání opuštěných objektů atd.), je v zájmu daného regionu prosazování některých nástrojů regionální politiky. Základem je stabilizace obyvatelstva v oblasti (předcházení nepravidelným výkyvům). Dále např. přitahování strategického kapitálu do regionu, zkvalitňování pozemků (budování příjezdových komunikací, kanalizace atd.), tvorba nových pracovních příležitostí, podpora při nákupu bytu či domu (především pro mladé) a mnoho dalších.

3. 1. 2 Struktura obyvatelstva

Složení obyvatelstva nebo nositelů určité demografické události podle různých demografických, sociálních, případně geografických či ekonomických kategorií. Struktura se publikuje v absolutních číslech (počty osob) nebo v relativních číslech (procentní podíl na celku, index apod.). Základními kritérii pro sledování struktury obyvatelstva jsou v demografické statistice *pohlaví* a *věk*, dalším pro demografickou statistiku důležitým kritériem je *rodinný stav*.

Mezi ostatními kritérii struktury obyvatelstva se nejčastěji používají *státní občanství, národnost, vzdělání, sociální skupin a např. i náboženské vyznání*. Dále se struktura populace podle vyjmenovaných kritérií nebo jejich kombinací sleduje v *územním detailu* - ve členění na kraje, okresy, města, obce, výjimečně části obcí. Tato kritéria slouží však spíše potřebám sociologické, ekonomické nebo geografické analýzy. Rozdíl je i v charakteru kritérií: pohlaví a věk a v podstatě i rodinný stav jsou jednoznačnými objektivními charakteristikami jednotlivce, zatímco ostatní kritéria, s částečnou výjimkou státního občanství, jsou více či méně deklaratorní, subjektivní. Např. stupeň vzdělání osoby je zjišťován dotazem při sčítání lidu a odpověď není konfrontována se školním

vysvědčením nebo vysokoškolským diplomem, za náboženské vyznání osoby se rovněž považuje takové, které osoba uvede ve sčítacím archu.

3. 1. 3 Změny v tržní poptávce

Odstěhované pracovní síly a jejich rodinní příslušníci budou snižovat poptávku nejen po zboží běžné denní spotřeby, ale i zboží dlouhodobější spotřeby a zejména po službách (lékaři, školy, doprava atd.). V depresivních regionech (region odkud odcházejí pracovní síly) může emigrace způsobit další zhoršení ekonomické situace. To může být způsobeno vlivem snížení poptávky po zboží a službách místního charakteru a následnému dalšímu zhoršování poptávky po pracovních silách. V ekonomii je tento jev nazýván jako *multiplikační efekt*.

Tento tzv. multiplikátor je důsledkem na sebe navazujících snižování jednotlivých individuálních poptávek, které v konečném důsledku vede k většímu snížení celkové poptávky.

Náklady migrace můžeme rozdělit do dvou základních skupin:

- a) peněžní náklady migrace
- b) nepeněžní náklady migrace

Peněžní náklady migrace jsou spojeny nejen s úhradou nákladů na stěhování osob a majetku, ale i s náklady na zajištění zaměstnání, případně rekvalifikace, náklady spojené se zajištěním bydlení a spousta dalších.

Nepeněžní náklady migrace jsou spojeny s citovými vazbami na původní region. Tyto vazby se projevují především prostřednictvím příbuzenských a přátelských vztahů, ale i vazeb na rodné místo a podobně. Také navazování sociálních kontaktů v nové lokalitě může působit některým lidem značné potíže, což se následně může negativně projevit na jejich chování.

Město představuje z hlediska urbanistického velmi složitý systém (prvky – vazby), sestávající z desítek a u velkých měst ze stovek různorodých podniků, organizací a zařízení, z tisíců bytových domů a dále též z různorodých technických sítí a dopravních cest, včetně podpovrchových. Přitom tento systém, i když není řízen z jednoho centra, musí být životaschopný, tzn. že musí mít své vnitřní proporce, které v důsledku častých změn ve vývoji jeho podniků a organizací a stálé migrace obyvatelstva, musí být neustále uváděny do rovnovážného stavu. To je do stavu, který umožňuje bezporuchové fungování a reprodukci jeho funkčních složek a obyvatel.

3. 2 Ekonomické dopady

Ekonomický přínos posádek pro obec je možné vysledovat např. prostřednictvím jejich vlivu na místní (municipální) rozpočty, formováním celkové poptávky (i nabídky) po zboží a službách a sledováním některých makroekonomických ukazatelů (míra nezaměstnanosti, hrubá měsíční mzda, průměrná mzda, investovaný kapitál, vytvořený produkt atd.). Samozřejmě si lze představit i jiné druhy dopadů, ale tato práce se jimi nezabývá. Dále se tedy zaměříme pouze na výše zmíněné.

3. 2. 1 Rozpočtové určení daně ze závislé činnosti

Od roku 1993 se v souvislosti s přijetím nové daňové soustavy používal klíč pro přerozdělování příjmů z daně ze závislé činnosti mezi státní rozpočet a municipální rozpočty (rozpočty obcí, rozpočet okresních úřadů). Tento klíč se v průběhu devadesátých let postupně měnil. Avšak jeho podoba ve formě procentuelního vyjádření zůstala nezměněna. Důležitou změnou byl vznik tzv. plátcovy pokladny definované § 4 odst. 9) zákona č. 337/1992 Sb., *o správě daní a poplatků* jako: „...organizační jednotka plátce daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, kde dochází k vybírání nebo srážení daně nebo záloh na ni a kde jsou k tomu uloženy potřebné doklady. Místně příslušným správcem daně plátcovy pokladny je finanční úřad v místě plátcovy pokladny. Plátcova pokladna má stejná oprávnění a povinnosti jako plátce daně. Majetková odpovědnost plátce za jeho pokladny tím zůstává nedotčena.“ Plátcem pokladny za jednotlivé posádky se staly v roce 1993 vojenské finanční úřady (dále jen VFÚ), které měly vnést vyšší míru centralizace do systému hospodaření s peněžními prostředky a byly také důležitou složkou v systému kontroly. V činnost byly tyto úřady uvedeny počátkem roku 1994. Vzhledem k tomu, že teritorium spadající pod jednotlivý VFÚ bylo daleko větší, než území zabezpečované běžně okresním úřadem, měla jeho působnost v určitém regionu značný vliv na příjem municipálního rozpočtu.⁷

Určujícími faktory pro vývoj příjmů daňového charakteru, které jsou zde zmiňovány (tedy sdílené daně – konkrétně daň z příjmu ze závislé činnosti), jsou některé základní daňové principy. V devadesátých letech proti sobě stály především *princip zásluhovosti* (příjmy zůstávají tam, kde byly vytvořeny) a *princip solidarity* (příjmy jsou prakticky stejné v závislosti na počtu

⁷ Pernica, B. Vliv organizačních struktur resortu obrany na příjem z municipálních rozpočtů z daně ze závislé činnosti. Vyškov: VVŠ PV Vyškov, 1999. SBORNÍK

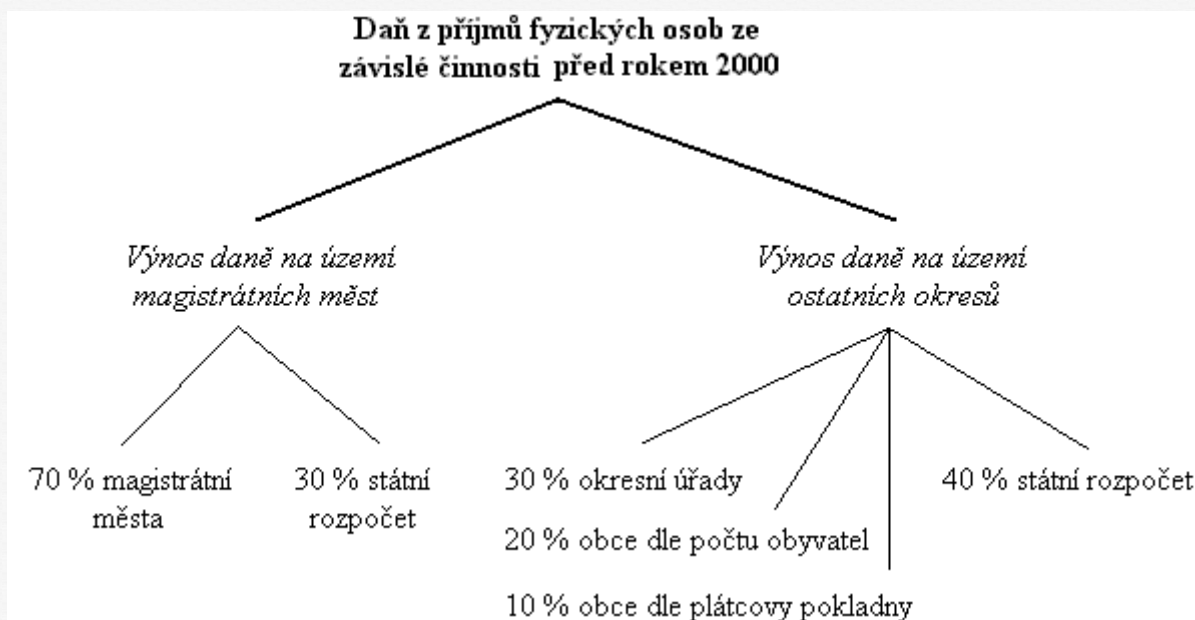
obyvatelstva). Dnes se již dá říci, že nový zákon o rozpočtovém určení daňových příjmů se přiklání k principu solidarity a poněkud se vzdaluje principu zásluhovosti. Argumentů pro přijetí takovéto formy je mnoho. Mezi nejdůležitější patří zejména ten, který spatřuje v principu solidarity alespoň částečné vyrovnávání rozdílů mezi jednotlivými regiony. Druhým argumentem zastánců principu solidarity je skutečnost, že většina příjmů rozpočtů směřuje k zabezpečení veřejných statků a k výkonu přenesené působnosti, a to by mělo být na stejné úrovni v celém státě.

Před rokem 1992 byly téměř všechny výdaje územních samospráv dotovány. Změnu přinesl zákon 337/92.

Obce získávají výnos převážně ze *sdílených daní*. Ty v České republice tvoří DPH, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou podle zvláštní sazby, daň z příjmů právnických osob (kromě případu, kdy je poplatníkem sama obec), daň z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti (z podnikání).

Podle zákona č. 576/1990 Sb., *o rozpočtových pravidlech* patří mezi příjmy rozpočtu obcí podíly na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Skladbu daňových příjmů státního rozpočtu a územních rozpočtů v roce 1996 zásadně ovlivnila novela tohoto zákona, která je účinná od 1. 1. 1996. Nově bylo 20 % výnosu daně z příjmů právnických osob převáděno do územních rozpočtů, u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti závisel procentní podíl částky určené územním rozpočtům na tom, zda šlo o tzv. „magistrátní“ města (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň – 70 % výnosu daně) či ostatním místním rozpočtům (60 % výnosu daně), zbývající výnos plynul do státního rozpočtu. Z okresního výnosu daně tak připadlo 30 % okresnímu úřadu. Dalších 20 % všem obcím v okrese, každé obci pak částka odvozená z poměru

počtu obyvatel obce k celkovému počtu obyvatel okresu a 10 % obcím, které měly na svém území umístěnu plátcovu pokladnu nebo zde plátce sídlil či zde měl trvalé bydliště. Pro bližší pochopení uvádím *obrázek 1*.

Obrázek 1 *Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti před rokem 2000*⁸

Další důležité změny přinesl zákon 243/2000 Sb., *o rozpočtovém určení daní*. Z daně z příjmu fyzických osob je obcím určen podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů. Každá obec se na uvedené procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí stanoveným procentem, které zveřejní Ministerstvo financí v dohodě s Českým statistickým úřadem vyhláškou. Jeho výše se určí jako poměr násobku počtu obyvatel obce podle bilance počtu obyvatel České republiky k prvnímu lednu běžného roku a koeficientu (koeficienty velikostních kategorií obcí jsou uvedeny **v příloze č. 1**) velikostní kategorie obce k součtu těchto násobků všech obcí v České republice.

⁸ <<http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t018500c.htm>> [Olejníček, A.]

Od roku 2000 tedy nemá plátcova pokladna vliv na výši daňového výnosu v obci. Určujícím faktorem se stává počet trvale bydlících lidí na území municipality. Některé další změny přinesl zákon 483/2001 Sb., *o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům*. Pro potřeby této diplomové práce je ovšem vybrána pouze změna, která se týká podílu obcí na celostátním hrubém výnosu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (zákon 483/2001 Sb., část první, článek I). Nicméně skutečnost snížení daňové výtěžnosti změněna nebyla.

Z tohoto, ale i jiných důvodů se do popředí dostávají ostatní ekonomické vlivy. *Mezi ně patří zejména:*

- a) Kupní síla obyvatelstva (poptávka)
- b) Nezaměstnanost
- c) Cenový vývoj
- d) Ostatní

3. 2. 2 Kupní síla obyvatelstva (poptávka)

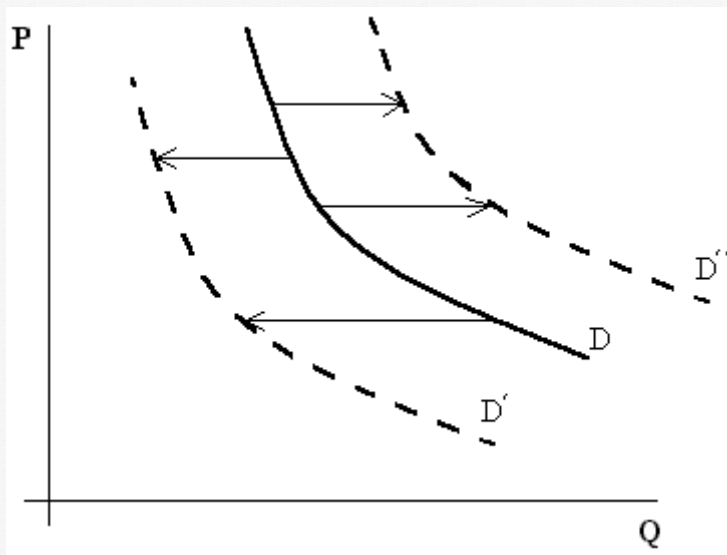
Řešený problém v kapitole 3. 1. 3 rozvedme trochu jiným směrem. Existuje spousta faktorů ovlivňujících poptávku. Jedním z nich je samozřejmě cena. Také ostatní ovšem hrají velmi důležitou roli (průměrný důchod, velikost populace, vkus a preference, chování substitutů a komplementů a další). O dvou z nich se zmiňme trochu blíže.

Jednou z klíčových determinant poptávky je průměrný důchod spotřebitelů. Jestliže důchody stoupají, mají lidé tendenci kupovat si téměř všeho víc. Jejich

životní úroveň, měřená množstvím a kvalitou spotřebovávaných statků stoupá. V kapitole 5. 2 je modelově vyčíslen úbytek peněžních prostředků a snížení průměrného výdělku v obci Kroměříž.

Druhým faktorem, který jasně ovlivňuje množství, poptávané při každé ceně, je velikost trhu. Logicky čím větší trh, tím větší pravděpodobnost, že lidé budou nakupovat více zboží a služeb.

Obě zmíněné veličiny mají vliv na posun poptávkové křivky. Jakým směrem?
To ukazuje obrázek 2.

Obrázek 2 *Posun poptávkové křivky v závislosti na změně některých faktorů (průměrný důchod, velikost trhu)*

Na obrázku jsou znázorněny celkem tři poptávkové křivky (každá z nich představuje určitý vztah mezi cenou P a prodávaným množstvím Q). Prostřední křivka (D) je původní a zbylé dvě představují výsledek nějaké změny na trhu. Levá křivka (D') znázorňuje příkladně stav, kdy se snižuje počet obyvatel regionu (municipalita) nebo klesá průměrný důchod a lidé díky tomu snižují svou poptávku po zboží a službách. Snížení poptávky v tomto případě znamená, že za stejnou cenu je nakupován nižší objem statků.

Nejenže se sníží agregátní poptávka, ještě k tomu se změní preference spotřebitelů, které také působí na posuny poptávkových křivek.

3. 2. 3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost představuje jeden z hlavních problémů života společnosti. Při vysoké míře nezaměstnanosti dochází k mrhání zdroji, důchody jsou na nízké úrovni a dochází často k ekonomickým obtížím, které ovlivňují emocionální život jednotlivců i skupin (rodina, ...).

Opuštění posádky se pravděpodobně projeví na snížené míře zaměstnanosti v obci ať již přímo, či nepřímo prostřednictvím poklesu poptávky. Je tedy samozřejmě v zájmu obce, aby se maximálně možným způsobem snažila jejímu snížení předejít.

Nezaměstnanost byla jedním z faktorů, který rozhodoval při výběru situování (redislokace) jednotlivých složek armády na území naší republiky.

Ostatní vlivy (c, d) nejsou rozebírány pro jejich v této práci nedůležitou úlohu. Sice by bylo možné zpracovat je do modelů, ale tím by vysvětlování nebralo konce (vzhledem k rozsahu práce jakou je diplomová). Proto nejsou dále zpracovány.

Za současného stavu, kdy ekonomie hovoří ve své vlastní definici o tom, že je vědou, která se zabývá užíváním a rozdělováním omezených zdrojů, je docela reálné představit si veškeré možné dopady jako ekonomické. Přesto si však lze

učinit jakési pomyslné rozdělení, jehož pevnou hranici není možné prakticky nastavit.

3. 3 Neekonomické dopady

Další možné vlivy způsobené zrušením útvaru lze nazvat jako neekonomické. Mohou to být psychologické, sociální a jiné dopady, jejichž působení se také projevuje na vývoji konkrétní municipality. Mezi nimi jsou také externality, které by sice mohly pro svou obsáhlost tvořit samostatnou kapitolu, ale jejich podstata nás zavádí převážně do sfér neekonomických. Následující text zmiňuje jen některé z možných dopadů. Častým problémem posledních let je nakládání s nemovitým majetkem zbylém po útvarech, které město opustily.

3. 3. 1 Problematika hospodaření s nemovitým majetkem

Armáda vlastní rozsáhlý, mnohdy nepotřebný majetek. Jeho účetní hodnota se pohybuje kolem 13 miliard korun. Další peníze stojí jeho údržba a ochrana. Objekty musí být střeženy a to si vyžaduje lidské, materiální a peněžní zdroje. Převod těchto objektů na obec je velmi problematické, neboť se jedná o specifické objekty, které byly stavěny jako kasárna. Tento jejich charakter je překážkou při jejich možném přebudování na byty. Také komerční využití je složité a nákladné. Jedním z možných řešení je bezúplatný převod tohoto majetku na ostatní státní orgány a organizace. Dle dnešní platné legislativy je obec v případě bezúplatného převodu vázána po určitou dobu se získaným majetkem nakládat pouze pro účely veřejně prospěšné. To jí do jisté míry svazuje ruce a proto mnohdy nemá ani o tuto formu převodu zájem. Důležité

jsou však pro obec pozemky, na kterých dané objekty stojí. Jejich poloha, mnohdy situována přímo do měst, láká k lukrativnímu využívání.

3. 3. 2 Bytová problematika

V případě odchodu vojáků z povolání a občanských zaměstnanců do jiné lokality v důsledku zrušení útvaru pravděpodobně nedojde k výraznému uvolňování bytových jednotek. Tato skutečnost je dána tím, že značná část bytů je již v soukromém vlastnictví osob. V roce 1999 bylo v dispozičním právu armády evidováno celkem *44 025 bytů*. Z toho *33 776 bytů* bylo trvale služebních. Z nich bylo *7 455* ve vlastnictví státu a *26 321* v majetku obcí. Přitom v trvale služebních bytech bydlelo *12 300* vojáků z povolání, *3 500* občanských zaměstnanců a *17 960* lidí bez vztahu k vojenské správě – bývalí příslušníci armády, jejich rodinní příslušníci, pozůstalí atd.⁹

V celé České republice dnes chybějí bytové prostory. Ještě v předminulém roce chybělo asi *200 tisíc bytů* a podle koncepce Ministerstva pro místní rozvoj se mělo každoročně od roku 2000 postavit minimálně *50 tisíc bytů*, aby fungoval trh, který tu však dodnes chybí.

Jak již bylo popsáno výše, jsou vojenské objekty velmi specifické, a proto je velmi těžké hledat jejich civilní využití.

Zajímavým příkladem může být pokus, o který se pokusili radní v Příbrami. Objekt kasáren nebyl po dobu osmi let využíván a nyní bude sloužit potřebám

⁹ Armáda může být obcím prospěšná, Moderní obec 4/1999, str. 8

města. Formou kombinovaného úvěru, společně s dalšími investory se město rozhodlo o přebudování objektů na bytové jednotky (vznikne jich 22) a ubytovnu pro sociálně slabé občany s kapacitou 92 lůžek.

3. 3. 3 Externality

Všeprostupující přítomnost externalit lze vysledovat téměř v každé činnosti dnešního života. Jak provoz posádky, tak její případné zrušení s sebou nese některé vlivy, které nejsou kompenzovány, ať již jde o jejich kladnou podobu, či zápornou. Tuto nedokonalost trhu se stát nejčastěji snaží odstranit vydáváním příslušných norem. Konkrétní případy se velmi často řeší dohodou, nebo tichým souhlasem a pokud ke shodě nedojde, mívají zpravidla soudní dohru.

Zrušením útvaru město přijde o řadu kladných, ale také o několik záporných externalit. Jenom několik ilustrativních případů z mnoha lze uvést:

a) kladné externality

- přítomnost armády znamená pro obec jistou míru prestiže
- přítomnost profesionálů může někomu přinášet vyšší míru pocitu bezpečí
- armádní sportoviště bývají mnohdy využívána i civilním obyvatelstvem
- ve výcvikových prostorech, kam je omezen volný přístup, přežívají mnohdy neobvyklé a chráněné druhy rostlinstva

b) záporné externality

- těžká vozová a pásová technika se výrazným způsobem podílí na opotřebování místních komunikací
- bezprostřední blízkost střelnice, ale také běžný provoz útvaru může způsobovat nadměrný hluk

- specifické úkoly armády předznamenávají potenciální možnost havárií
- co se týká sociálně-patologických jevů, jejich zvýšená přítomnost v důsledku koncentrace mladých lidí (VZS), kteří nejsou spoutáni bližšími vazbami s organizací, dále snazší obstarání a možnost průniku alkoholu a dalších drog k vojákům přímo až do kasáren

3. 3. 4 Ostatní neekonomické dopady

Jenom okrajově je třeba se zmínit také o dalších neekonomických dopadech mezi něž patří:

- a) Sociální dopady
- b) Psychologické dopady

Při rušení útvaru může dojít k narušení některých sociálních a psychologických vazeb. Například může být narušen institut rodiny. Mohou být zpretrhány vazby s institucemi sociálního zabezpečení, které se budou v novém místě muset znovu vytvářet. Navázaná přátelství a sportovní aktivity, které pomáhají k lepší regeneraci organismu budou muset být budovány znovu. Municipality postiženou zrušením útvaru, potažmo posádky budou čekat ještě další navazující problémy. Ty se ovšem nebudou týkat pouze bývalých zaměstnanců, nýbrž i obyvatel municipality.

K minimalizaci sociálních dopadů reforma předpokládá přípravu odpovídajících programů. Jakou formou bude zabezpečeno jejich provádění a jaké konkrétní programy to budou nelze dnes s přesností určit. Každá posádka má svá specifika a těmto budou přizpůsobeny i programy, které budou postupně vznikat.

Dílčí závěr

Výše popsané ekonomické a neekonomické dopady jsou jen zlomkem vlivu způsobené ukončením činnosti nějaké organizace na obec. S neustále se měnícím prostředím uvnitř státu se vyvíjí a přizpůsobuje i jeho vnitřní politika. Poslední roky ukázaly, že daňová politika se stále více řídí a přizpůsobuje principu solidarity (viz kapitola 3. 2. 1). Z velké části je to dáno tím, že u moci jsou v tomto období sociální demokraté. Z části se jedná o celoevropský trend. Stát má tedy zájem spíše o volbu „spravedlivého“ rozdělování, nežli čistě tržního principu. Tato snaha směřuje též k předcházení možným výkyvům, které by mohli jednotlivé municipality potkat. Dnešní tržní prostředí je velice flexibilní. Rigidní sociální a státní správa nedokáže na změny včas reagovat. Z tohoto a jiných důvodů jsou přijímána některá rozhodnutí, kterými stát dbá na fungování svých jednotlivých složek a na fungování celého trhu. Prostřednictvím nich je určena míra negativního působení některých změn, které v municipalitách nastávají. Dopady, jimiž se zabývala tato kapitola, mají v odlišných municipalitách různý charakter a intenzitu. Zůstává tedy na jednotlivých obcích, jak budou své problémy řešit.

4 Analýza prospěšnosti existence armády pro obec (město) na základě sběru dat

Podobně jako soukromé podniky a osoby samostatně výdělečně činné, také státní instituce a organizace mají nezanedbatelný podíl na stabilitě, rozvoji a prosperitě regionu či obce.

V tržním prostředí, které dnes panuje, se prosperita měří pomocí různých druhů nástrojů. Jedním z nich je samozřejmě zisk, není však zdaleka posledním, jak se někteří lidé domnívají. Obdobně jako stát, také obec má svá specifika v tom, že se nemůže chovat pouze tržně, nýbrž musí současně dbát na vývoj makroekonomických, ale i jiných ukazatelů ve své lokalitě, přičemž sleduje například míru nezaměstnanosti, kriminalitu, cenovou stabilitu regionu, úroveň školství a jiné. Dále se obec snaží o ochranu vlastnických práv, ochranu volné smlouvy státem, ochranu volné soutěže státem, péči a nabídku a rozdělování veřejných statků a v neposlední řadě také vytváření podmínek pro podnikatelské aktivity. Právě tvorba zdravého konkurenčního prostředí, ale současně její sladění s výkonem veřejné správy si klade obec jako jednu ze svých zásadních priorit.

Určitou míru ekonomického vlivu na region může přinést i posádka, která je pro místní lokalitu po dobu své existence pravidelným zdrojem příjmů, ať již jde o zakázky firmám, či běžnou poptávku po zboží a službách, která je tvořena v první řadě jejími zaměstnanci, ale též vojáky základní služby.

Armáda není příliš flexibilní organizace, co se týče její přípravy v době míru. Zpravidla je dána dlouhodobá koncepce vycházející z bezpečnostních rizik a podle ní se upravuje rozmístění jejích jednotlivých složek (Otázka redislokace byla řešena v části 2. 2 této práce). Její přítomnost v regionu je tedy záležitostí

spíše dlouhodobou, což se nedá s takovou určitostí říci o podnicích v sektoru soukromém, kde jednotlivé podniky vznikají, zanikají, či přesouvají své závody z předem jen těžko definovatelných příčin.

Armáda přispívá nemalou měrou (samozřejmě diferencovaně podle velikosti dané obce k velikosti posádky) k rozvoji ekonomiky a zvýšení společenské prestiže ve městě. Odchod jejích příslušníků v důsledku právě probíhající reformy je příčinou oslabení celkové poptávky.

Prospěšností existence posádky ve městě se bude zabývat následující text. Za pomoci vedoucího práce byl sestaven dotazník týkající se ekonomických i neekonomických dopadů rušení útvarů. Po poradě s vedoucím práce jsme se rozhodli, že tento dotazník bude určen pro starosty obcí (cílová skupina) v nichž se ruší nebo již byla zrušena posádka. Hlavním důvodem pro naše rozhodnutí bylo využití přístupu těchto lidí k důležitým údajům týkajícím se hospodaření obce, dále jejich předpokládaná odborná způsobilost a nakonec vnitřní zainteresovanost této cílové skupiny na daném problému.

Určitě by bylo zajímavé rozdělit cílovou skupinu na tři podskupiny (*starosty v jejichž obci se posádka zrušila nebo právě probíhá její rušení, v jejichž obci je rušení naplánované a nakonec ty v jejichž obci posádka zůstane*). Vzhledem k tomu, že informace ohledně konkrétních posádek, které mají být zrušeny, nebyly pro účely této práce poskytnuty, bylo možno použít pouze takto vybranou cílovou skupinu, neboť u ostatních by se dala předpokládat jistá míra předpojatosti vůči jeho vyplňování.

Celkově jsme odeslali patnáct dotazníků starostům v jejichž obcích byla v uplynulých třech letech zrušena posádka. Jejich návratnost byla 80-ti procentní. Vypovídací schopnost této formy sběru dat je tedy značně omezená,

neboť skupina čítající pouze dvanáct respondentů je pro seriózní výzkum velmi malá. Přesto je značně pravděpodobné, že závěry z něj plynoucí se velmi přibližují praxi, se kterou se naše města v minulých letech, v souvislosti s rušením posádek, potkávala.

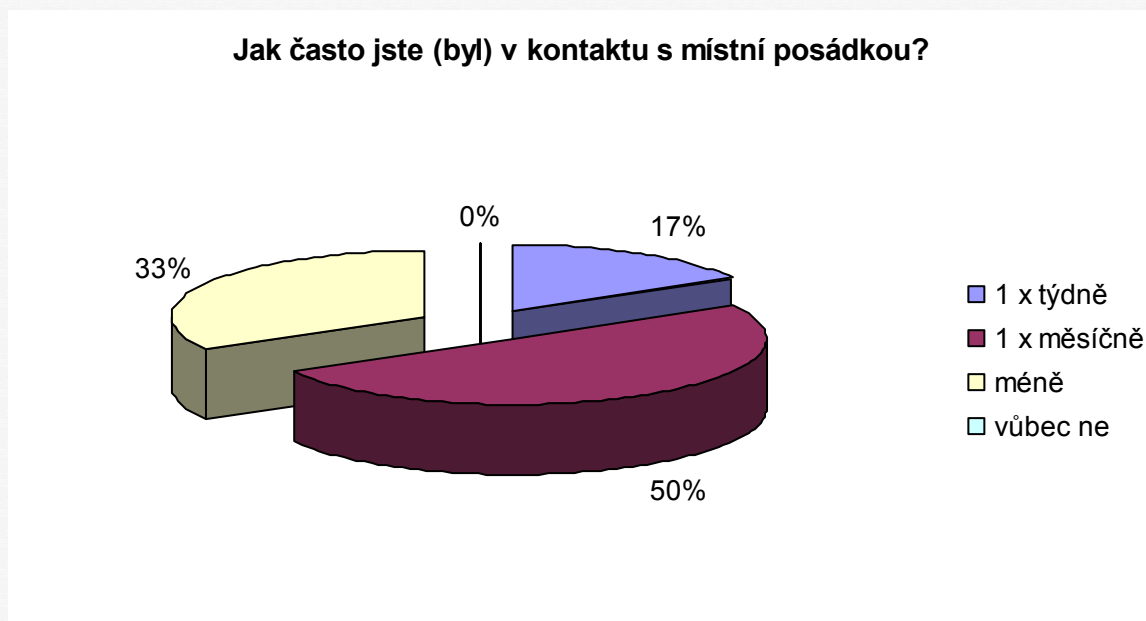
Celý dotazník je zkonstruován za účelem zjištění vztahů, které jsou vyvolány soužitím obce a posádky. Tyto vztahy jsou ovšem posuzovány cílovou skupinou (jde tedy o čistě subjektivní pohled) a je třeba se na obdržené výsledky takto dívat. První část je věnována subjektivního přístupu konkrétního starosty k vojenské posádce a potažmo k armádě jako celku (tento jeho přístup je samozřejmě obsažen i ve zbylých částech dotazníku). Druhá část se zabývá konkrétními problémy, které ze vzájemné interakce obce (včetně jejích obyvatel) a posádky vyplývají. Tato část obsahuje ekonomické a neekonomické vlivy, psychologické vazby, jakož i externality. V závěru dotazníku jsou otázky týkající dějů a kroků, které proběhly, či jsou plánovány v souvislosti s rušením posádky.

Vyhodnocením dotazníku se lze postupně dobrat k níže uvedeným závěrům. Jejich lepší vypovídací schopnost je podpořena grafickou podobou některých odpovědí.

Drtivá většina, necelých 92 % respondentů považuje existenci vojenského útvaru ve městě za přínosnou. Tento výsledek se dal s velkou pravděpodobností předpokládat zvláště u cílové skupiny, která byla zvolena. Přitom téměř nerozhoduje, jakého politického přesvědčení dotázaní jsou.

Při zjišťování četnosti kontaktů mezi představiteli městských úřadů a vojenským útvarem se potvrdilo, že všichni dotázaní se určitou formou na spolupráci s posádkou podíleli. Polovina dotázaných odpověděla, že byla v kontaktu

alespoň jedenkrát měsíčně. Šestina byla v kontaktu jedenkrát týdně a třetina se vyslovila pro četnost kontaktů méně než jeden měsíc. Lze předpokládat, že vývoj vztahů, potažmo jejich počet se odvíjel od problémů či potřeb, které mezi sebou jednotlivé subjekty řešily. O skupině, která se vyslovila pro kontakt alespoň jedenkrát týdně, lze říci, že byla na životě posádky více zainteresována.

Jednalo se především o obce s menším počtem obyvatel, kde měla posádka celkově velký vliv na danou municipalitu.

Graf 1 Četnost kontaktů s posádkou

Forma spolupráce města a posádky měla z převážné většiny informativní charakter (91,7 %). Věcnou formu spolupráce potvrdila polovina dotázaných. Z obdržených odpovědí je zřejmé, že vojenský útvar není pouhým objektem odtrženým od běžného života města, nýbrž se něm také aktivně podílí.

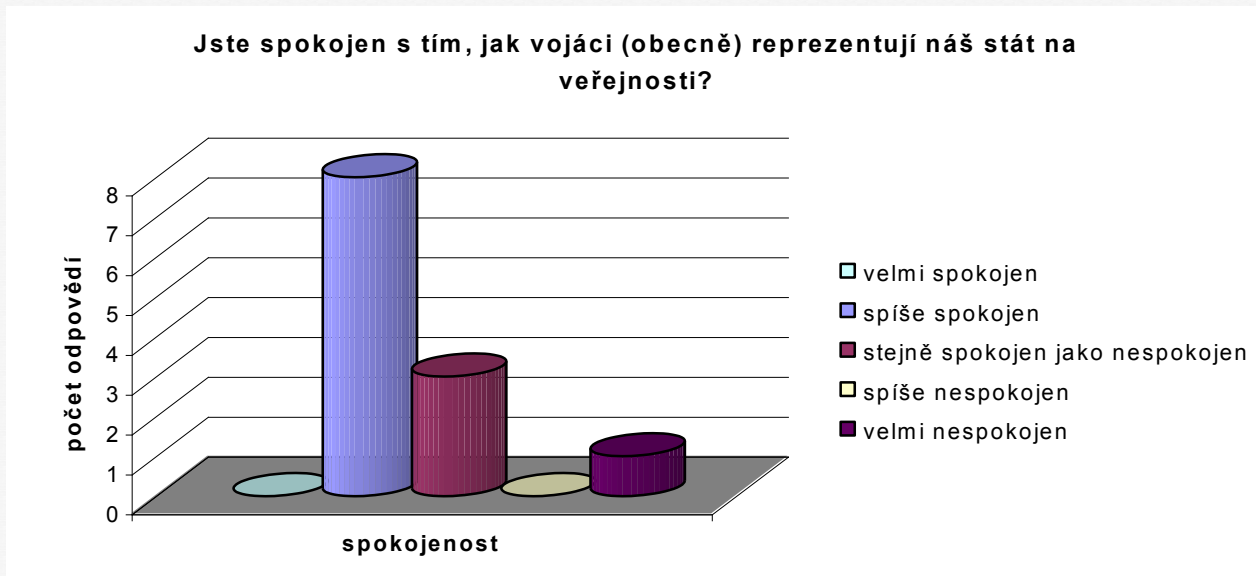
Osobní vztah k armádě, který mohl být ovlivněn vlastní zkušeností v této organizaci jsem se snažil vyzískat otázkou zaměřenou na samotnou službu v armádě a také její druh. Dospěl jsem k opravdu zajímavým výsledkům, kdy osoby, které v armádě sloužily nad rámec základní služby, projevovaly spíše averzi k této organizaci, zatímco osoby, které v armádě nikdy nesloužily, se

stavěly ke spolupráci s posádku velmi kladně. Opět zdůrazňuji, že tento výsledek může být vzhledem k nízkému počtu osob cílové skupiny zavádějící.

Na otázku, zda byly někdy lidské síly nebo technika útvaru použity při řešení nějaké civilní havarijní situace ve městě se skoro všichni respondenti vyjádřili kladně. Pouze jeden uvedl v odpovědi neví. Při havarijních a krizových situacích se často spojují všechny dostupné prostředky k odklonění jejich negativních dopadů. Tvoří se tak minimálně psychologické vazby, jež mají do budoucna pro armádu příznivý význam. V dalších částech dotazníku starostové často uváděli tuto formu spolupráce pro municipalitu a její obyvatele jako velmi přínosnou (nejčastěji byla zmiňována pomoc při povodních).

Hovořil-li jsem výše o psychologických vazbách, které si armáda vůči společnosti vytváří, pak nelze zapomenout také na ekonomické a neekonomické vlivy, jakož i externality, které spolupůsobí při utváření celkového pohledu na armádu a bývají zdrojem hned několika souvisejících problémů. Následující otázky jsou zaměřeny přesně na tuto oblast.

Na otázku, zda je spokojen s tím, jak vojáci (VZS i VZP) reprezentují náš stát na veřejnosti dvě třetiny dotázaných odpovědělo, že je spíše spokojeno. Čtvrtina se vyjádřila jako stejně spokojena i nespokojena. A jediný jeden uvedl, že je velmi nespokojen. Otázka nezněla, zda je spokojen se zahraniční reprezentací, nýbrž s reprezentací na veřejnosti. Takto položená tedy zahrnuje jak zahraniční, tak i domácí veřejnost (a to i odbornou). Vzhledem k odpovědím lze konstatovat, že v povědomí našich statutárních orgánů je souhrnně zabudováno kladné hodnocení příslušníků naší armády. Přesto žádný z nich nezvolil odpověď velmi spokojen.

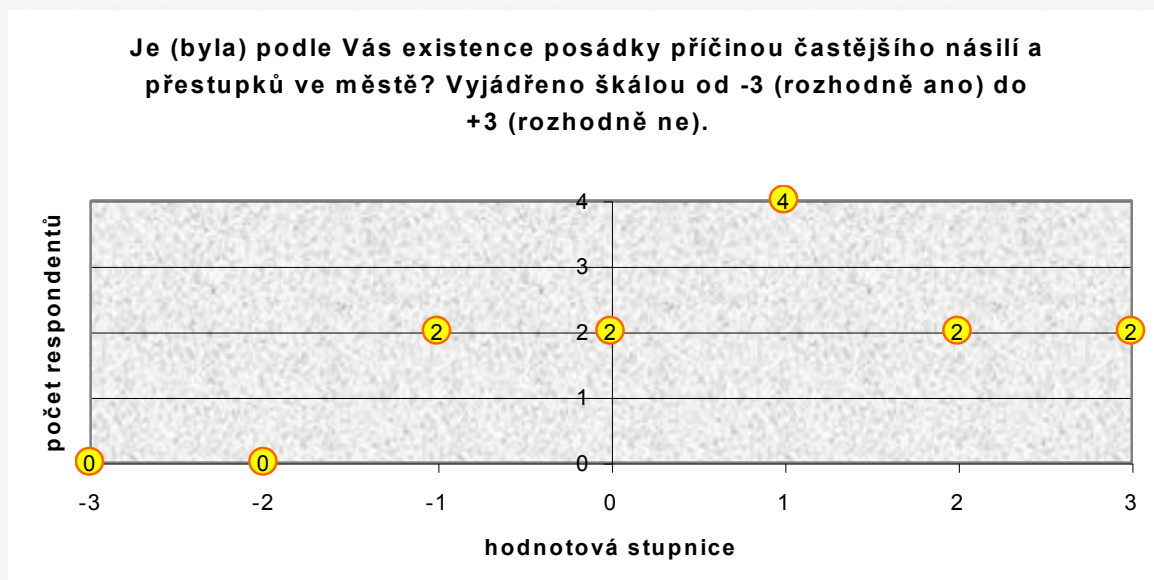

Graf 2 *Spokojenost s reprezentací příslušníků armády na veřejnosti*

Závěr z předchozího odstavce je do jisté míry potvrzen i následující otázkou (otázka č. 9), ve které se respondenti vyjadřovali převážně k pozitivním dopadům posádky na obec. Největší výtky byly věnovány především výtržnostem, dopravním přestupkům a v neposlední řadě také záporným externalitám např. v oblasti správy silnic (v souvislosti s pásovou technikou).

Na otázku, zda v případě negativních dopadů posádka činila nějaké kroky k nápravě odpovědělo šest dotázaných záporně, jeden kladně a pět z nich si nebylo negativních dopadů vědomo.

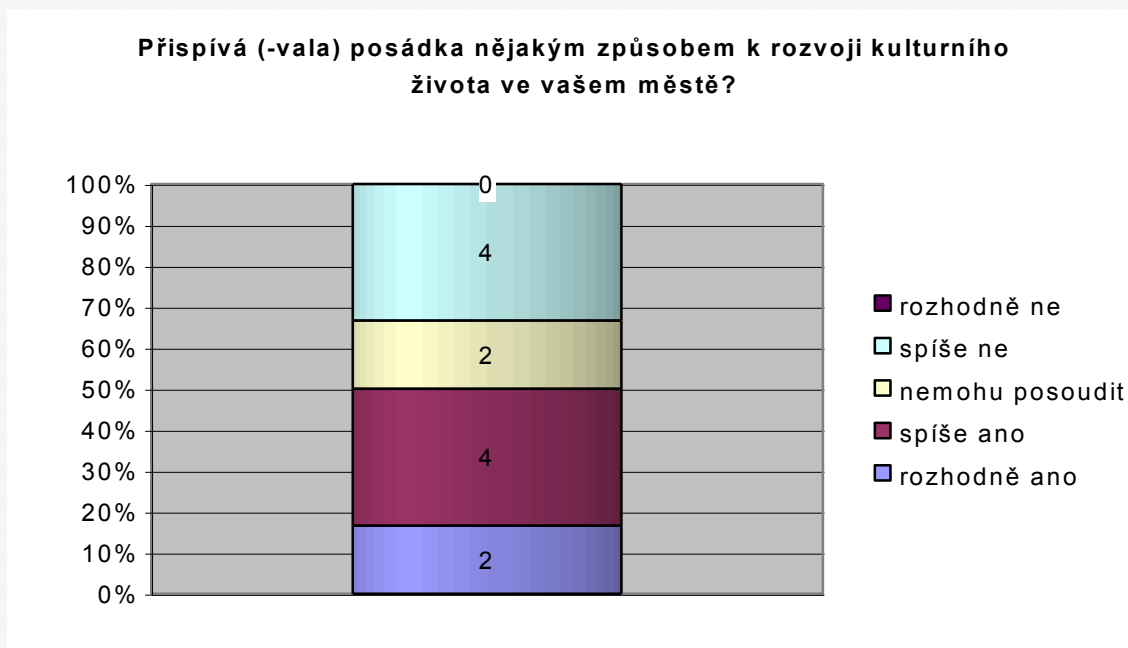
Co se týká otázek veřejného pořádku a vlivu přítomnosti vojenské posádky (především vojáků základní služby) ve městě na něj, je možné vysledovat, že jednotliví starostové spíše nevidí existenci posádky jako zdroj častějšího násilí,

Graf 3 *Spojitost posádky (především vojáků základní služby) s panujícím násilím a přestupky ve městě*

či přestupků ve městě. Další z možných negativních externalit je tedy relativně kladně hodnocena.

Nelze očekávat, že by se vojenský útvar přímo podílel na tvorbě celkového kulturního prostředí v dané municipalitě. Nicméně se domnívám, že posádka má k dispozici mnoho prostředků, kterými může k rozvoji kulturního života značně přispět. Může se jednat o poskytnutí některých speciálních prostor (v obci Vyškov např. PDA – posádkový dům armády), nákup permanentek do divadel a kin, různé soubory a kluby (taneční, hudební, literární atd.) a spousta dalších možností. Dva z dotazovaných odpověděli, že posádka k rozvoji kulturního života rozhodně přispívá, čtyři odpověděli spíše ano, dva nedokázali tuto otázku komentovat a čtyři odpovědi zněly spíše ne.

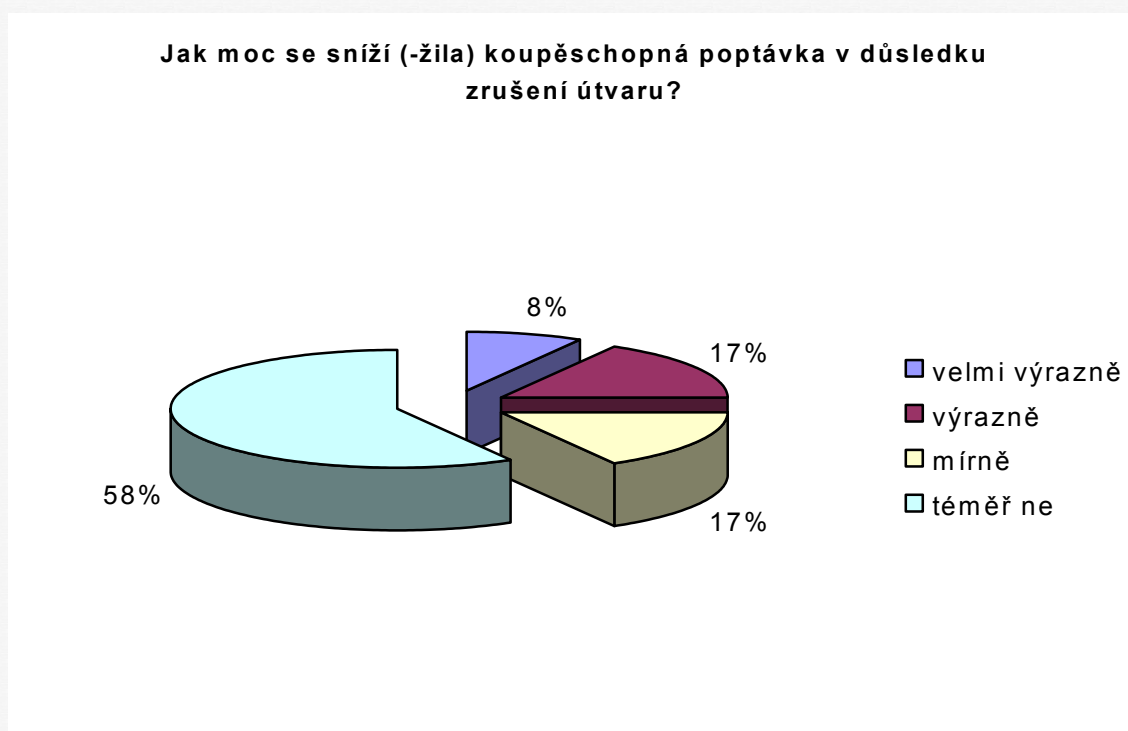

Graf 4 *Příspěvek armády k rozvoji kulturního života(cha)*

Vojenský útvar pro zabezpečení svého běžného chodu poptává různé druhy zboží a služeb. Podniky, které takto (coby odběratele) využívá, jsou na něm závislé. Míru této závislosti by bylo možné vysledovat z velikosti dodávek pro vojenský útvar vzhledem k celkovému objemu výroby těchto podniků. Pokud se jedná o podnik, který veškerou svou výrobu či služby směřuje do posádky, pak je téměř jisté, že s jejím zrušením mu nastanou existenční problémy (to by samozřejmě vedlo k řadě dalších problémů s tím spojených). Podle dotázaných starostů by v téměř 60 % nemělo dojít k takovéto situaci. Pouze 8,3 % odpovědělo, že některým podnikům existenční problémy nastanou. Třetina dotázaných se neodvážila tuto situaci posoudit. Vzhledem k tomu, že dotazníky byly zasílány do obcí, kde již ke zrušení došlo, považují tuto třetinu dotázaných za nedostatečně informovanou v dané oblasti. Nastanou-li některému podniku v oblasti problémy takové velikosti, že je skrze ně nucen ukončit činnost, má to samozřejmě řadu dalších dopadů na danou oblast. Zrušení podniku a ztráta

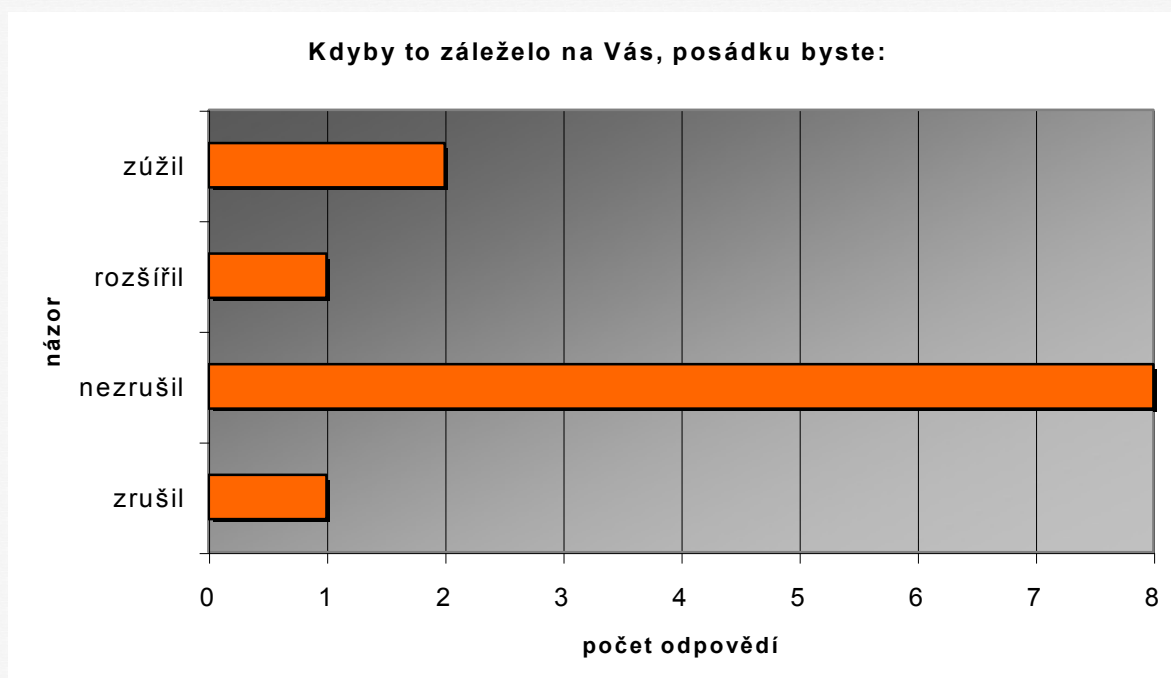
pracovních míst totiž multiplikuje problémy do ostatních podniků v municipalitě.

Otázka, jak moc se sníží (-žila) koupěschopná poptávka v důsledku zrušení útvaru by byla irelevantní, pokud bychom chtěli nějakým způsobem porovnávat její úbytky mezi jednotlivými městy. Museli bychom totiž dodatečně vypočítat poměr poptávky, tvořené zaměstnanci posádky, potažmo posádkou samotnou k celkové koupěschopné poptávce v dané municipalitě (tato metoda je použita v případové studii v následující kapitole). Z odpovědí se dá vysledovat, že starostové měst s vyšším počtem obyvatel se neobávají většího snížení koupěschopné poptávky. Tento závěr snad nemusí být dále komentován.

Graf 5 *Vliv zrušení útvaru na koupěschopnou poptávku*

Kdyby měli respondenti právo rozhodovat o zachování vojenského útvaru ve svém městě, učinili by následovně.

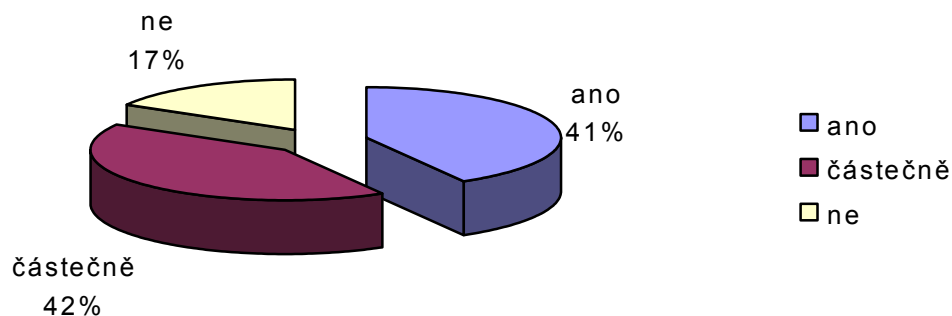

Graf 6 *Názory na velikost a samotnou existenci posádky*

Přestože drtivá většina odpovědí byla pro zachování posádky, pouze pět dotázaných se vyjádřilo kladně na otázku, zda byly provedeny nějaké kroky pro její zachování. Na druhou stranu však tato pětice poukazovalo na marnost svého počínání.

Ve třetí části diplomové práce jsem se zmínil o problémech s objekty, které byly posádkou opuštěny. Zdá se, že většina oslovených starostů má minimálně představu o jejich dalším využití. Některé nápady, jako např. ten, ve kterém starosta navrhuje přeměnu učeben v gymnázium, či vysokou školu, se však jeví velmi nereálně.

Jsou objekty bývalé posádky nějakým způsobem využity (resp. máte představu o jejich využití v případě zrušení posádky)?

Graf 7 Využití bývalých objektů posádky

Na poslední otázku, zda je (-byl) rozvoj posádky nějakým způsobem propojen s rozvojem obce odpověděli respondenti v osmi případech záporně, tři odpověděli, že částečně a pouhý jeden odpověděl kladně.

Dílčí závěr

Provedený průzkum byl zaměřen na získání některých dat a odpovědí týkajících se rušení vojenských posádek ve městě. Otázky byly kladené v dílčích skupinách a přitom tak, aby nebyla narušena celková kontinuita dotazníku. Jeho vyhodnocení vedlo k několika zajímavým závěrům. Otázky vztažené přímo k osobě respondenta byly do dotazníku vloženy se záměrem zjištění jeho možné zaujatosti při odpovědích. Pohled představitelů obcí podpořil některé závěry z předchozích kapitol a zavedl text ke konkrétním problémům, které budou rozvedeny v následující kapitole.

5 Případová studie vlivu zrušení posádky na municipalitu (Kroměříž)

Výše popsané vlivy rušení útvaru na určitou oblast (municipalitu) se následující text pokouší převést do číselné podoby.

Text obsahuje taková vstupní data, která bylo možno sehnat v souladu se zákonem č. 148/1998 Sb., *o ochraně utajovaných skutečností*. Zbylá data jsou do modelu zapracována tak, aby co možná nejvíce odpovídala realitě. Jejich časové určení je pro rok 2001.

5.1 Změna výnosu daně z příjmů ze závislé činnosti města Kroměříž v důsledku zrušení posádky

Jak je uvedeno ve třetí části této práce, dnes již není určující, zda městu ubude plátce daně. Důležitým faktorem je počet obyvatel přihlášených k trvalému pobytu. V důsledku zrušení posádky by tedy v daném městě mohly nastat dva extrémy. První, kdy by se všichni zaměstnanci posádky přestěhovali do místa svého nového pracovního působiště a to by se odlišovalo s dosavadním. Druhý, kdy by se žádný ze zaměstnanců zrušené posádky nerozhodl změnit trvalé bydliště a na nové pracoviště by dojížděl nebo si našel jiné v místě svého dosavadního bydliště. V takovémto případě by zrušení posádky nemělo vůbec žádný vliv na objem prostředků z celostátního výnosu daně z příjmů ze závislé činnosti.

Stanoveny jsou dva modely:

- a) **varianta A** – současný stav, kdy město Kroměříž spadá do kategorie 20 001 – 30 000 obyvatel

b) **varianta B** – hypotetický stav, kdy by Kroměříž spadala do kategorie 30 001 – 40 000

Tabulka 7 *Vstupní data pro výpočet modelu za rok 2001*

Počet obyvatel města Kroměříž	[O]	29 394
Koeficient velikostní kategorie obcí	20 001 – 30 000 [k ₁]	0,7102
	30 001 – 40 000 [k ₂]	0,7449
Suma násobků O a k za všechny obce ČR	$\sum_{n=1}^p O_x * k_x$	10 238 491,3489
p.....	počet obcí v ČR	
k _x	koeficient velikostní kategorie obce	
O _x	počet obyvatel jednotlivých obcí	
Daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti [mld.]		78,5
Počet zaměstnanců v Kroměříži	[z ₁]	16 358
Počet zaměstnanců v ČR	[z ₂]	4 121 392

pramen: ČSÚ, zákon č. 243/2001 Sb., o daňovém určení

5. 1. 1 Varianta A

Předpokládejme případ, kdy město opustí všichni zaměstnanci bývalé posádky se svými rodinami (změní trvalé bydliště) a pokusme se vyjádřit o kolik se sníží daňová výnosnost.

Nejdříve vyjádřeme daňový příjem města (podle zákona č. 483/2001 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům).

Roční příjem daně ze závislé činnosti města Kroměříž

Chceme-li vypočítat jaký daňový příjem plyne do rozpočtu obce Kroměříž z daně ze závislé činnosti, musíme postupovat dle již několikrát zmiňovaného zákona č. 243/2000 (zákon o rozpočtovém určení daní), § 4 odst. 1 písmeno c) a

i) a odst. 2 a 4 ve znění zákona č. 483/2001 Sb. Zde se praví, že obce mají nárok na podíl na 20,59 % a 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Přičemž každá obec se na procentní části (20,59 %) podílí stanoveným procentem. Toto procento zveřejňuje Ministerstvo financí v dohodě s Českým statistickým úřadem vyhláškou (příloha), vydanou každoročně s účinností od 1. září běžného roku, a to ve výši odpovídající poměru násobku počtu obyvatel obce podle bilance počtu obyvatel České republiky k 1. lednu běžného roku a koeficientu velikostní kategorie obce k součtu těchto násobků všech obcí v České republice. Na procentní části (1,5 %) se každá obec podílí procentem, které stanoví Ministerstvo financí vyhláškou, vydanou každoročně s účinností od 1. září běžného roku, a to ve výši odpovídající poměru počtu zaměstnanců v obci, vykázaném v příloze k vyúčtování daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků podle zvláštního právního předpisu, k součtu zaměstnanců takto vykázaných v jednotlivých obcích České republiky, a to k 1. prosinci bezprostředně předcházejícího roku.

Procento, kterým se Kroměříž podílí na stanovené procentní části (20,59 %) celostátního hrubého výnosu daní z příjmů (P_1):

$$P_1 = O \cdot k_1 / \sum_{n=1}^p O_x \cdot k_x \quad (1.1)$$

Po dosazení jednotlivých hodnot dostaneme: $P_1 = 0,203\ 893\ %$

Procento, kterým se Kroměříž podílí na stanovené procentní části (1,5 %) celostátního hrubého výnosu daní z příjmů (P_2):

$$P_2 = z_1 / z_2 \quad (1.2)$$

Po dosazení dostaneme: $P_2 = 0,396\ 905\ %$

Nyní přejdeme k samotnému výpočtu daně z příjmu ze závislé činnosti, která případně městu Kroměříž v roce 2001.

20,59 % ze 78,5 mld. je 16,16315 mld. (A)

1,50 % ze 78,5 mld. je 1,1775 mld. (B)

$P_1 * A + P_2 * B = 37\ 629\ 087\ Kč$ (příjem daně z příjmů ze závislé činnosti města Kroměříž v roce 2001) (1.3)

Úvaha: Předpokládejme zrušení posádky a následné snížení počtu obyvatel o 1 500 (500 zaměstnanců a 1 000 jejich rodinných příslušníků). Dejme tomu, že zaměstnanost poklesne o 300 (viz. další kapitola), pak:

$$P_1 = (O - 1\ 500) * k_1 / \sum_{n=1}^p O_x * k_x = 0,193\ 488\ % \quad (1.4)$$

$$P_2 = (z_1 - 300) / (z_2 - 300) = 0,389\ 654\ % \quad (1.5)$$

Daňový příjem v tomto případě bude činit **35 861 932 Kč** ($P_1 * A$ je 31 273 756 Kč a $P_2 * B$ je 4 588 176 Kč). Výtěžnost se v celkovém důsledku sníží o **1 767 155 Kč**, což představuje přibližně **4,7 %** (5,1 % v souvislosti se sazbou 20,59 % a 1,83 % v souvislosti se sazbou 1,5 %). O tyto peníze město ročně přijde, pokud zde přestane existovat posádka a budou splněny všechny výchozí předpoklady modelu.

5. 1. 2 Varianta B

Počet obyvatel v obci je těsně pod hranicí, při níž se mění velikostní koeficient pro jednotlivé kategorie obcí. Lze si tedy představit, že by se zrušení posádky a následné snížení počtu trvale bydlících projevilo ve velikosti přiděleného koeficientu. Toto může být poměrně častý případ především v obcích s nízkým počtem obyvatel.

Mějme tedy opět situaci, kdy všichni bývalí zaměstnanci (včetně rodinných příslušníků) změní své trvalé bydliště.

Procento, kterým by se Kroměříž podílela na stanovené procentní části (20,59 %) celostátního hrubého výnosu daní z příjmů (P_3):

$$P_3 = 31\,000 * k_2 / \sum_{n=1}^p O_x * k_x \quad (1.6)$$

Po dosazení dostaneme: $P_3 = 0,225\,540\%$

Vypočtená daň, kterou obdrží město Kroměříž je potom **36 454 369 Kč**.

Úvaha: Dojde-li ke zrušení posádky a odejde stejný počet obyvatel jako v předchozím případě, nezmění se pouze procento (P_3), nýbrž i koeficient velikostní kategorie obce.

$$P_4 = 29\,500 * k_1 / \sum_{n=1}^p O_x * k_x \quad (1.7)$$

Po dosazení dostaneme: $P_4 = 0,204\,628\%$

Daňový příjem se změní na **33 074 331 Kč**, což představuje snížení o **3 380 038 Kč** za rok. Vyjádříme-li tuto částku procentuelně, zjistíme, že představuje přibližně **9,3 %**. To už představuje opravdu velkou část místního rozpočtu.

Celkově přinesl zákon č. 243/2000 Sb., *o rozpočtovém určení daní* poměrně velké propady v daňových příjmech obcí. Pro přechodné období jednoho roku byla proto obcím nabídnuta jednorázová neúčelová dotace, která měla pokrýt jednak dluhy a jednak investice z vlastních zdrojů, aby tak prostřednictvím nového zákona nedocházelo k problémům s dostáním vlastních závazků a splnění plánovaných záměrů. Přestože struktura tohoto zákona zcela změnila systém rozdělování sdílených daní a mnoho lidí se domnívalo, že např. zrušení podniku, či posádky ve městě se nedotkne místního rozpočtu, ukázala výše uvedená studie, že za jistých předpokladů se toto zrušení municipálního rozpočtu dotknout může a v některých případech dokonce citelně.

5. 2 Model pro vyčíslení ztráty na objemu platových prostředků v obci Kroměříž

Tento jednoduchý model se snaží ilustrativně popsat možný dopad zrušení posádky ve městě Kroměříž na celkový objem platových prostředků. Vzhledem k tomu, že v České republice je průměrný plat zaměstnanců resortu obrany vyšší než je republikový průměr, lze v obci Kroměříž předpokládat jeho absolutní snížení. Vstupní data uvedená v tabulce 8 byla pořízena ze statistických údajů Ministerstva financí, Ministerstva obrany, Českého statistického úřadu a vlastním odhadem (počet zaměstnanců a vojáků základní služby v Kroměříži).

Tabulka 8 *Vstupní data za rok 2001:*

Počet zaměstnanců s místem výkonu práce v Kroměříži	[Z]	16 358
Průměrný hrubý příjem v Kroměříži (v Kč)	[h ₁]	11 846
Průměrný hrubý plat u útvaru (v Kč)	[h ₂]	17 363
Počet zaměstnanců v posádce Kroměříž (odhad)	[z ₁]	500
Počet vojáků základní služby v Kroměříži (odhad)	[z ₂]	300
Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti bývalých zaměstnanců útvaru (v Kč)	[p]	6 814

pramen: ČSÚ, Ministerstvo obrany ČR, Ministerstvo financí ČR

Dříve než přejdeme k samotnému výpočtu uvedme předpoklady, za nichž byl zpracován:

- byla zrušena posádka Kroměříž
- všichni bývalí zaměstnanci posádky zůstanou bydlet ve městě Kroměříž
- 20 % zaměstnanců ze zrušených útvarů bude pobírat podporu v nezaměstnanosti (vzhledem k tomu, že podpora může činit maximálně dvojnásobek životního minima, což odpovídá částce 8 200 Kč a po dobu prvních tří měsíců se pobírá 50 % z předchozí dosahované čistého platu žadatele o podporu a další tři měsíce 40 %, je třeba tento čistý plat dopočítat – viz. tabulka 9)
- lidé (ze zrušených útvarů) pobírající podporu v nezaměstnanosti si do tří měsíců neseženou nové zaměstnání
- 40 % zaměstnanců začne dojíždět k jinému útvaru (jejich výše platu zůstane zachována)
- 40 % zaměstnanců si najde uplatnění v civilním sektoru (mzda se bude pohybovat kolem průměru v municipalitě)
- ztráta je počítána pro některý ze tří prvních měsíců po zrušení útvarů (tzn., že není zahrnuto 40 % z čisté mzdy pro pobírání podpory v nezaměstnanosti, ale pouze oněch 50 %)
- vojáci základní služby utratí kromě svého služného také kapesné ve výši jeden tisíc korun měsíčně

Tabulka 9 *Model výpočtu čistého platu (za měsíc) zaměstnance resortu obrany uplatňujícího odpočet na jedno dítě (údaje jsou v Kč)*

Průměrný měsíční hrubý plat poplatníka (zaměstnance resortu MO) v roce 2001	17 363
Soc. a zdrav. pojištění za zaměstnance	2 171
Nezdanitelná částka na poplatníka	3 170
Nezdanitelná částka na dítě	1 960
Základ pro výpočet daně (zaokr. na celá sta nahoru)	10 100
Daň (poplatník s jedním dítětem)	1 565
Čistý plat	13 627

pramen: Ministerstvo obrany ČR, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Při výpočtu měsíčního čistého platu zaměstnance resortu obrany je vycházeno ze zákona 586/92 Sb., *o daních z příjmů* ve změně pozdějších předpisů. Model operuje s předpokladem existence pouze jedné kategorie poplatníka, uplatňujícího nárok na odpočitatelnou položku ze základu daně na jedno vyživované dítě.

Na základě údajů obsažených v tabulkách 8 a 9 lze popsat vliv zrušení posádky ve městě Kroměříž na celkový objem platových prostředků a průměrný příjem v municipalitě.

Nejprve je nutno vypočítat průměrný příjem v Kroměříži bez přítomnosti vysokých platů zaměstnanců posádky, kteří tento průměr zvedají.

$$[x - (z_1 * h_2)] / (Z - z_1) = 11\ 672,-- \quad (2.1)$$

kde, x je celkový objem platových prostředků před zrušením posádky $[Z \cdot h_1]$

Efekt zrušení vojenské posádky na výši objemu platových prostředků

Tabulka 10 *Přehled výše příjmu jednotlivých skupin zaměstnanců*

průměrné příjmy	výše platu (mzdy, popř. podpory)	symbol
skupina 1	11 672	A
skupina 2	6 814	B
skupina 3	17 363	C
skupina 4	11 672	D

pramen: ČSÚ, Ministerstvo obrany ČR

skupina 1 – civilní zaměstnanci města Kroměříž

skupina 2 – zaměstnanci pobírající podporu v nezaměstnanosti (20 %)

skupina 3 – zaměstnanci, kteří dojíždějí k jinému útvaru (40 %)

skupina 4 – zaměstnanci, kteří našli uplatnění v Kroměříži (40 %)

Výpočet snížení objemu platových prostředků:

$$x - (15\,858 * A + 100 * B + 200 * C + 200 * D) = 2\,193\,892,-- \quad (2.2)$$

Celkové mzdové příjmy za jeden měsíc v obci Kroměříž klesnou o **2 193 892 Kč**. V konečném objemu mzdových prostředků je tato částka téměř zanedbatelná - tvoří pouze **1,15 %**. Je ovšem nutno si uvědomit, že o tyto peníze přichází město každý měsíc, přičemž prostřednictvím jejich snížení vzniká *multiplikační efekt*, který se přelévá do různých oborů, odvětví a aktivit. Další ekonomický vliv může být způsoben odsunem příjmu podnikům v důsledku přesunu části pracovní síly do jiného regionu (mohou zde nakupovat, využívat služby, ...). Sníží se také průměrný příjem a to o **174 Kč**.

Efekt zrušení posádky způsobený odchodem vojáků základní služby

Model předpokládá, že vojáků základní služby je celkem 300. Dejme tomu, že počty jednotlivých hodnotí budou rozděleny tak, jak je uvedeno v tabulce 11.

Tabulka 11 *Měsíční částky služného vojáků v základní nebo náhradní službě*¹⁰

Hodnost	Počet	Služné
Vojín	100	500
Svobodník	100	550
Desátník	50	700
Četař	50	750

pramen: Zákon č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby, ve znění pozdějších předpisů

Po opuštění posádky a odchodu všech vojáků základní služby přijde ekonomika města Kroměříž o dalších **177 500 Kč** měsíčně na služném. Je-li služné cele utraceno v municipalitě. Dalších **300 000 Kč**, které by měli vojáci základní služby coby kapesné se v příjmech místních podnikatelů také neobjeví. Celková suma **477 500 Kč**, tedy téměř půl milionu korun se, podobně jako ztráta na objemu platových prostředků projeví na ekonomice. Tato částka by nejspíše (v největší míře) putovala do pokladen pohostinství a podniků podobného ražení.

Dílčí závěr

Za stanovených předpokladů bylo dokázáno, že i po přijetí nového zákona o daňovém určení, může mít zrušení posádky přímý negativní dopad na municipální rozpočet. Nepřímý vliv na rozpočet, který však řešen nebyl, nastane prostřednictvím daně ze závislé činnosti od podnikatelských subjektů, neboť těm se díky výkyvům poptávky změní příjmy.

Model je značně teoreticky zjednodušen a jeho podobu si lze představit naprosto odlišně. Například při započtení odložené spotřeby, kterou si lidé vytváří a v době nějakého ekonomického výkyvu sahají k jejímu zužitkování. Děje se tak především v důsledku udržení životního standardu. Pro zjednodušení modelu však musely být přijaty předpoklady, za kterých byl zpracován.

¹⁰ § 76 odst. 5 zákona č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby, ve znění pozdějších předpisů

Závěr

Každá změna týkající se přesunutí či zrušení nějakého subjektu s sebou nese řadu průvodních jevů. Již několik let probíhající reforma AČR je příčinou rušení mnoha vojenských útvarů a posádek. V důsledku redukce celkového počtu VZP a OZ přišlo mnoho lidí o zaměstnání. Je tady řada negativních průvodních jevů, které působí na jednotlivé subjekty. Naproti tomu je cíl reformy, která by měla v dlouhodobém horizontu zvýšit efektivnost ozbrojených sil.

Příznivý ekonomický vliv na příslušné regiony a obce bude mít zřizování velkých základen. Krátkodobým ekonomickým vlivem bude výstavba základen (předpokládané výdaje na jednu základnu cca 3 mld. Kč), která bude představovat významnou zakázku pro stavební firmy a při níž budou moci nalézt pracovní uplatnění i občané daného regionu. Dlouhodobým vlivem bude působení armády v dané základně – vytvoření poptávky jak vlastní základny (s možností uplatnění firem daného regionu), tak i vojáků a občanských zaměstnanců, kteří budou ubytováni na základně či v jejím okolí a kteří budou představovat významnou kupní sílu. Vojenské základny tak budou přínosem pro ekonomické oživení regionů. Z hlediska ekonomiky ČR je přitom významné i to, že se s výstavbou základen počítá v regionech s vysokou nezaměstnaností (severní Morava, severní Čechy).

Hlavním cílem této práce bylo provedení analýzy dopadů rušení vojenských součástí ve vztahu k jeho okolí. Bylo rozebráno a popsáno několik důležitých ekonomických a neekonomických dopadů. Veliký díl patřil změnám daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti, jako jednomu z přímých ekonomických dopadů. Potvrdilo se, že zrušením posádky město za jistých podmínek přijde o část této daně. Také ostatní dopady rušení posádky mají negativní vliv na ekonomiku municipality. Posádka a útvary v ní nejsou totiž

izolovanými subjekty a jejich propojení s místní municipalitou probíhá na mnoha úrovních.

Hlavní cíl práce byl naplněn také prostřednictvím zpracování případové studie v městě Kroměříž. Dílčím cílem bylo provedení sběru dat mezi představiteli obcí, což bylo splněno formou dotazníku. Ten byl vyhodnocen ve čtvrté části této práce. Výsledky přispěly k lepšímu pochopení vztahu města a útvaru.

Posádka a zaměstnanci v její dislokaci jako poptávající subjekty přispívají ke stabilnímu ekonomickému prostředí v municipalitě. Je řada negativních průvodních jevů existence posádky, ale její zrušení přinese spoustu problémů, které ekonomice municipality způsobí nemalé ztráty. Z tohoto, i jiných důvodů byla sestavena tato diplomová práce. Za její přečtení – Děkuji!